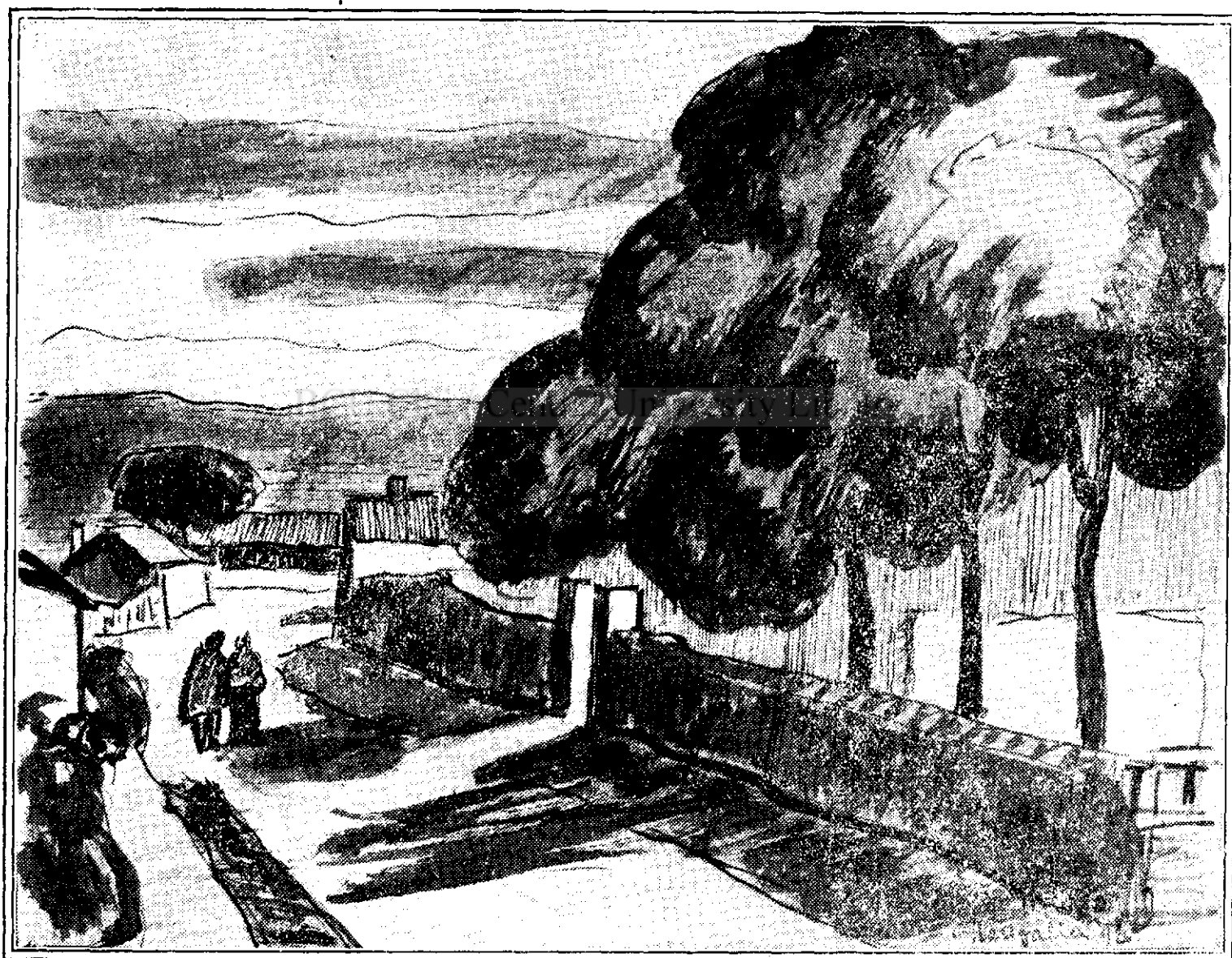

UNIVERSUL LITERAR

VASILE POPESCU: STUDIU DIN MANGALIA

In acest număr: ARTUR ENAȘESCU, M. CELARIANU, SCARLAT STRUȚEANU, A. POP MARȚIAN, RADU GYR și N. MILCU, ADRIAN PASCU, LEON BIDAFF, G. TALAZ, TRAIAN ȘTEFANOVICI, G. CARDAȘ, C. I. ȘICLOVANU, PAUL I. PAPADOPOL, ANTON HOLBAN, RUD. A. KNAPP și N. N. TONITZA. Buletin bibliografic săptămânal de AL-SADI IONESCU.

An. XLII, Nr. 32.

8 August 1926.

Lei 5.

OGRADA

În baia de soare a băătăurii,
când bate inima liniștei ca o vîslă,
așipesc purcei argintii de pislă,
cu romanîșă 'n colțul gurii, —
iar un câine năuc s'a 'ncolăcit, tot aici,
lângă prăpastia unui gând :
— pot să treacă oricâte pisici,
el se uită după ele blind ;

puțul unei găini duiioase,
scuturându-și de pe ochi paingul somnului,
fuge ca o gogoășe de mătase,
rostogolit de sub aripi călduroase, —
să caute boii Domnului.

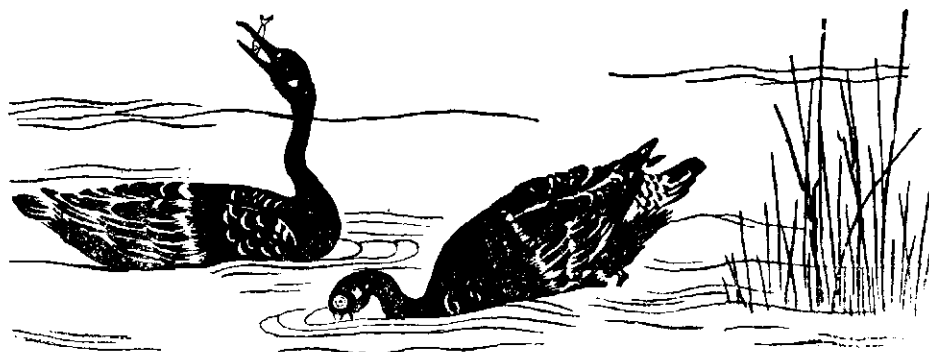
Plopi înalți, din patru colțuri veghează
odihna ogrăzii mari ce visează,
și ca să nu-i prindă somnul de-amiază,
se bat cu praștii repezi de rîndunici, —

și când se lovesc în frunte, scot suspine mici.

Un eurecan care-și plimbă mulțumirea neobosită
subt un dud rotat, —
cât un burduf s'a înfoiat ;
și supărat că nimeni nu-l aude
și nu-l vede cât e de mare, —
a vărsat peste curtea adormită
un pumn de blesteme amare ;

și pentru c'a făcut ispravă nemaipomenită,
dudul umbros își bate, deasupra-i, palmele ude,
și'l răsplătește c'o ploae de dude.

A. POP MARȚIAN

Floarea lui Sânzien

de RADU GYR și N. MILCU

Fluturul Sânzien, voevodul găzelor.
Libelula
Bărgăunele sfetnic
Strămoșul greierilor
Tânțarul măracine, poetul găzelor
Răgacea străjer
Lăcusta
Trântorul

Fluturul de noapte
Licuriciul-crainic
Crinul
Trandafirul
Lămâița
Margherita
Și alte flori, greieri, albine și furnici,
musculițe...

— Actul I. — Țara Găzelor. —

PROLOGUL

(O floare de grădină, galbenă și bună, răsare în fața rampei, cu un surâs... de floare, și pe o muzică suavă vă spune vouă, ascultătorilor, prologul :)

Mă întâlnești și-aicea, precum în viața voastră
V'am mai surâs din straturi, din ronduri, dintr'o glastră,
Dintr'o livadă poate, — la fel de'n închisoare
Măntemnișase vazul sau surideam în soare...
Imi întâlnești și-aicea, tot soarele ce cântă
Pe-o liră de petale cu degete de raze, —
Sânt floarea din livadă, din luminiș, din vaze,
Și-s cea dintâi corolă ce vouă vă cuvântă!
...Mi-ați ascultat adesea un cântec de mirazme
M'ați scuturat cu gândul și'n vis mi-ați dat polen;
Sânt cea mai simplă floare, — și nu trăese prin bazme
Ca FLOAREA TUTURORA, ca FLOAREA LUISANZIEN...
(pauză)

... Vă îndoiți că poate o floare să surază?
Dar florile cuvântă... cuvântă orice găză,
Cuvântă-un fulg de soare, vă râde-un flutur vouă,
Doineste-o frunză 'n lună și plânge-un bob de rouă!...
Povestea care vine, vorbește'n orice ființă
Ce are-un strop de viață și-un strop de năzuință.
Ca voi vorbesc, îi doare, sau năzuesc un fel,
Cei mici și cei ce oameni nu sânt, — dar sânt la fel...
Iar floarea minunată e floarea tuturor
A celor ce au viață și o cerșesc, și-o vor!
...C'am tălmăcit în stihuri, — ca'n fluer, tot aleanul
Iubirii ne 'mplinite atât de vechi — dar nouă...
Și-un mugur spart în floare — tot gândul nostru 'n soare—
Pe-un fir plâpând de aur vi 'am întins și vouă.

Iar dacă 'n gânduri, versul, va picura ca 'n cupe
De-argint -- un strop din plânsul ce nu-i e dat or'cui,
Va geme gândul... firul de aur se va rupe...
Să plângeți dar, — că poate
Ca Sânzien oricare își are floarea lui...

Povestea asta 'n cântec, — ca pe o floare, — vrâstnici,
Veți răsădi-o 'n glastra vieții 'n care-arunci
Tot ce a fost... Dar noaptea, prin vis, cu-aramă tare
Vă va ucide 'n dorul poveștilor de-atunci...

Cu mâinile întinse spre „ea”, în somn sau treji,
Cei slabi, înfrânți de viitor, s'or stinge 'n calea grea.
Iar cei porniți s'o aibă, puternici s'or întoarce
Că orice drum pornește să n'ajungă la ea...

Vă las să recunoașteți în hazmul „ei” de-aici
Și hazmul vostru lângă povestea celor mici,
Și voi veni — acciași — în visul vostru tainic
Cu fiecare cântec — din trei — cât hazmul are,
Și 'ncet, cu gândul vostru voi merge mână 'n mână,
Pe rând, în altă țară, pe rând spre trei hotare!...
...Acuma dați-mi gândul să plec spre 'ntâia țară:
E un tărâm de găze... și-i soare... și e vară...
(se 'nchide în umbră)

ACTUL I. ȚARA GAZELOR. DECOR.

În lumina de după amiază de vară se străduie, în zare,
un sat de mușuroaic. Bordoiele de argilă își cască ferestre
mici. În dreapta, un cătun de stupuri. Albincele alcargă
zumzâind, de colo-colo; mai la o parte, un grup de viespe.
Sub un lujer, la umbră, doarme trântorul. Sub o gheretă
din coaje de ghindă, cu o stamă pe umăr, Străjer-Ră-
gace, face de pază. Bondarii privesc tabloul, indiferenți,
furnicile ies din mușuroaie, se strecoară pe sub plopii...
de nalbe, muncesc, se trudes, — iar lângă o păpădie, își
face tabloul strămoșul familiei de greieri. Din când în

când își instrumentează dibla. Alături, ploșca, cu suc de to-
poruș. Nu se desparte niciodată de ea. Lămâița privește
cerul, senină. Trandafirii cochetează cu câteva albine.
Sfioasă, îi privește o margherită și un mac se'nroșește în
iarbă... În mijloc, în corola de ceară a unui crin uriaș, —
doarme fluturașul Sânzien.

Se aud arii cântate de albine și musculițe. Zumzet și
lumină...

POVESTEA :

Cortina, se 'nalță iucet în cântecele corului :

CORUL

Zuu, zuu, zuu... Za-za-za!

Munca nu-i grea.

Zuu, zuu, zuu, za...

UN GREIER TANAR

Mă jur că are haz!

N. MILCU

TRANTORUL (dela umbră)
Hei! miera este gata?

O ALBINA

Dar știi că n'ai obraz?

UN BONDAR

Ei!.. Parcă cine știe acum ce treabă grea!.

ALBINA

Așa-i: mul lucrează și celălalt să stea

BARGAUNELE SFETNIC

...În lumea asta mică, cum și între oameni, sunt
Câți-va... câți-va, de treabă... (către tânțari).

Destui flueră-vânt!

UN TANȚAR TANAR

Vă spun eu lui tăticu! (Scoțând limba.)

Na! Babalac hapsân!

BARGAUNELE-SFETNIC

Așteaptă dar să vie tânțarul cel bătrân...
Te petrivește îndată!

GREIERUL TANAR

T-t-t!... Vai de mine

Când toți aci lucrează...

O FURNICA!

Mai bine vezi de tine!

GREIERUL TANAR

Cum? Vai! mă rog, se poate? Duduilor furnicii
Să am iertare, -- însă noi, greierii cei mici
Vom protesta cu toții să mi se facă parte;
Noi nu suntem ca unchiul din fabula din carte...
Pe vremea-aceia, poate... Cântam în gura mare
Și ne trezcam în toamnă că n'avem de mâncare.
Noi, greierii cei tineri, poruși de-acum pe muncă
Alături cu furnica...

O LACUSTA (făcându-i semn:)

Nu dăm un „tour“ prin luncă?...

GREIERUL TANAR (inenecat, către furnică)
Să mă ierțați!... Lăcusta... Să mă scuzați o clipă...
(către lăcustă)

O! Dacă-i știi, lăcustă!... Frumoasa ta aripă...

LACUSTA (practic:)

Ascultă! vreau mâncare! N'ai cheia la hambar?
Hai!... Cere-o la furnică!

FURNICELE (prinzând de veste)

Tâlhar, tâlhar, tâlhar!...

Surafelor, priviți-i; un greier și lăcusta
Vor să ne jefuiască!

O VIESPE BATRANA (cu o sulică)

Ti-arăt eu, blestemate!

FURNICILE

Așa, înțepă-l strașnic!

GREIERUL TANAR (către viespe)

Pardon, îți cade fusta!...

(Profitând de păcăleală, fugă cu lăcusta în câmp)

VIESPEA BATRANA

M'a păcălit, tâlharul! Ne-a păcălit pe toate!

TRANTORUL (dela umbră)

La ce, mătușe viespe, să-ți faci atât neceaz?
(deodată, începe să se întuneece)

FURNICILE (spre mușuroaică)

Ascultă! Scoal' de-acolo! Ia vezi peste zăplaz:
Ce-i umbra asta? Poate se va porni furtună!

(Se face întuneric adânc)

TRANTORUL

E noapte așa de vreme?... Ei bravo!... Noapte bună!
Eu m'am culcat...

GANGANILE TOATE

Ni-i teamă! Ce nor grozav, ce nor!...

(Se face brusc lumină ca mai înainte)

BARGAUNELE SFETNIC

De unde?... Nu-i nimica! O talpă de picior...

Trecea un om. Norocul acestui mușuroi

A fost, iubite găze, că n'a călcat pe noi... (ese)

GAZELE (risipindu-se la muncă, în surdină:)

Lucrați de-acum!...

Zum, zum, zum!...

RAGANA-STRAJER (dău ghereta de ghiudă)

Tăcere! Ce s'aude?... Sunt par'că pași pe drum!

(Liniște. Deodată se aude de afară o doină)

TÂNȚARUL MARACINE (doinind de afară:)

Foie verde nufăr galben
Toate florile s'au albe'n
Țara unde pe tulpini
Cresc lumini lângă lumini!
Foie lăncedă de nufăr,
flori, boboci, și muguri sufăr
Pe meleagul ce-a păstrat
floarea roșie în strat...
Frunză veștedă de trestii
E amar tălcul povestii
Când drumeagul și-l afin
flori cu umbra de venin...

Nufăr galben, nufăr rece,
Călătorul însă trece
Nesțind că'n calea-i nouă
Lasă florile de rouă...
Foi de păpuriș sălbatec
Călătorul gânduratec
Stă o clipă însă în loc
lângă florile de foc,
Nufăr mort pe-o foie strânsă
Amorțește pasul însă

Și se pierde orice drum
lângă florile de scrum!
Călător, așine-te
Căii nărăvite
Căii otrăvite
A florilor vinete!... (face).

STRAJER-RAGAGE

Ce cântec înfloară singurătatea noastră?

O ALBINA

Nu-i zumzet de albină!

O FLOARE

În umbra mea albastră,

O altă umbră, lungă, se'ntinde de departe...

STRAJER-RAGAGE

Hei, cântăreț ușarnic! De vii din ori ce parte,
Înceacă-ți veselia în țara noastră 'n care
A înflorit tristețea: o lacrimă într-o floare...

O ALBINA

Nu-mi deșteptăți voivodul! Cu miere mi-l împac,
Când florile învoalte corolele-și desfac!...

STRAJER-RAGAGE

Oprește-te, drumețe! De unde vii, și cine?..
Ce sbor căleă hotarul?

TÂNȚARUL MARACINE (de afară)

„Tânțarul Mărăcine!“

(intră, cu un desag în spinare, alb de praf)

STRAJER-RAGAGE

Tu ieși, stibar ușarnic? Tu ce lipsești de-atâta?

TÂNȚARUL MARACINE

Din greul colb din dramuri, mi-a innălbîț și băta!
Atâta timp, străjere, mi-am dus pe căi povara!
Plecai cu primăvara, și am venit cu vara...

RADU GYR

STRAJER RAGAGE

Dai ai găsit-o? Spune... în ce hotar, cum este?

TÂNȚARUL MARACINE (face)

STRAJER RAGAGE (cu desnădejde:)

...Cum? N'o aflași?...

TÂNȚARUL MARACINE (abătut)

Povestea 'cu floarea.. e poveste!

STRAJER-RAGAGE

Dar ai cătat-o bine?

TÂNȚARUL MARACINE

Pe unde nu am fost?

Drumeagurile-mi fură drumeaguri fără rost!

STRAJER RAGAGE

Ești istovit, firește, -- ia stai colea pe-o frunză!

(Tânțarul se așează)

...Și zii, de-apururi floarea de noi o să se-ascunză?
Eri a venit și musca! S'a apucat de tors!
Alaltă-eri, tãunul! Azi, tu mi te-ai întors!
Și fără nici-o veste... Dar fosta-i pretutindeni?

(Va urma)

Din trecut țării
— Pagini străine inedite —

Uciderea lui Const. Brâncoveanu și a familiei sale (1714)

— Documente contemporane —

Odișoasa trădare a lui Brâncoveanu de către M. Cantacuzino și Racoviță, avu de rezultat arestarea, în Aprilie 1714, a acestuia, transportarea lui și a familiei sale, la Constantinopol, captivitatea dramatică în faimoasa închisoare, Șapte Turnuri, în fine, în August al aceluiași an, executarea fostului Domn al Munteniei, a fiilor și a ginerilor săi, în fața Palatului Sultanului și sub ochii acestuia.

Rarele gazete și periodice contemporane nu menționează, în 1714 și 1715, de cât un singur motiv, de ordin financiar, care a provocat Porței decretul de condamnare: bogăția fabuloasă a Prințului valah, și lăcomia Sultanului de a și-o apropia, și ignorează, de bună credință, motivele de ordin politic.

Presă europeană din acea epocă, reprezentată prin „Gazette de France”, din Paris, un modest in-quarto săptămânal, două-trei foi olandeze, engleze și vieneze cu apariție sporadică, după necesitățile momentului, își trage hrana informativă din câteva izvoare principale, și anume Londra, Paris, Haga, Viena, Madrid și Veneția.

Orasele Berlin și Petersburg, fondate de câțiva ani abia, nu sunt onorate nici măcar cu mențiunea; în schimb, Varșovia e un focar de primă importanță pentru noutățile politice și militare privitoare la Orientul și sudul Europei.

În prima jumătate a acestui an, 1714, găsim în gazeta din Haga și Stockholm, din timp în timp știri venite indirect din Moldova și Muntenia, anunșând curând plecarea în țările lor respective a regelui Stanislas al Poloniei oaspe de câțiva vreme al Sultanului și cu reședința provizorie la Bender și a lui Carol XII al Suediei, aflător, pentru moment la Demir-Toka, lângă Adrianopole.

În Martie, Aprilie și Mai „Gazette de France” publică informații privitoare la înarmările Turciei, fortificarea Cetăților Choczim (Hotin) și Czokora (Tulora), pe Prut, lângă Iași, noutăți interesante din Varșovia, trimise acestei gazete de un ofițer polonez care, venind de la Constantinopol, prin Iași și Hotin, a fost martor ocular al transporturilor de trupe și munițiuni la Dunăre și Nistru, frontierele celor două imperii rivale.

Iar la 12 Mai, o notiță înecată în potopul de știri din Viena (scrisoare din 21 Aprilie 1714) aduce, prin organul „Gazetei de France” în Occidentul Europei, prima știre a arestării lui Brâncoveanu:

„După comunicări din 15 curent din Transilvania aflăm că un Pașă, din ordinul Sultanului, a arestat pe Hospodarul Valahiei împreună cu toată Curtea sa, fără ca să se cunoască motivele”.

În numărul viitor, din 19 Mai, aceeași gazetă scrie, cu privire la foametea care decimează populațiile Răsăritului, urmare firească a anilor de război 1709-1711.

—Ni se scrie din Varșovia că mizeria e atât de mare în Podolia, Volhynia și în Rusia, în cât un foarte mare număr de țărani se retrag în Ucraina, și în special în Moldova, sub protecția Turcilor”.

Săptămâna următoare, 26 Mai 1714, „Gazette de France” completează informația din 12 curent referitoare la arestarea lui Brâncoveanu:

„Din scrisori sosite din Debreczin (Ungaria) aflăm (Varșovia) că Hospodarul Valahiei a fost arestat împreună cu cei 5 fi ai săi, fără ca să știe cauzele; în locul său a fost pus un grec din familia Cantacuzino”.

E vorba de Ștefan Cantacuzino, care, după o scurtă domnie abia de doi ani, va sfârși tot atât de tragic ca și predecesorul său, și tot în Capitala Sultanilor cu aceeași grabă cu care, în țară, minează memoria Domnitorului pe care-l înlocuiește. Cantacuzino anunță, în cele 4 colțuri ale Europei, fericita sa înscăunare, după cum află din scrisoarea din Viena, din 19 Mai, pe care „Gazette” o inseră în nr. său din 9 Iunie 1714:

„Noul Hospodar al Valahiei, Cantacuzino, a adus la cunoștința comandantilor imperiali la frontieră ridicarea lui pe tronul acestui Principat și că (cupletul de rigoare) va întreprinde cu aceștia cele mai cordiale raporturi.

„El a arestat pe ginerile predecesorului său și vistiernicul fostului Domn, care a declarat că stăpânul său a dus cu sine, la Constantinopol mari bogății; că o parte din efectele sale se găsesc la Brașov în Transilvania, și că cea mai mare parte e în Anglia și în Olanda”.

La 16 Iunie, în fine, găsim știri directe din Constantinopole, prin canalul Vienei:

„Ultimelo scrisori din Constantinopol vestesc sosirea în acest oraș a Hospodarului detronat al Valahiei, la 29 Aprilie, împreună cu familia sa și o numeroasă escortă. El a fost depus în închisoare și toate bunurile Sale au fost confiscate”.

La 25 Iunie „Gazette” publică o scrisoare curioasă din Veneția, dată de la 2 a aceluiași luni:

„S'a primit aici știrea din Constantinopol că Hospodarul Valahiei e așteptat în acest oraș peste câteva zile, împreună cu toată familia sa, ca prizonier. Circulă zvonul că s'a hotărât a-l supune torturii, pentru a-l sili să mărturisească unde și-a

VASILE POPESCU : Studiu din Mangalia

Cântec întârziat

Ne-așteaptă o cărăruce
De mult uitată,
Ne-așteaptă să ne spue
Ce-a fost odată.

Pe deal bogata vie
Arome varsă;
Și-un strop de bucurie
Inimei arsă.

Să mergem și pe locuri
De-odinioară,
Copii doriji de jocuri
Vom fi noi iară.

Vrăjit ca de-un descântec
Sufletu-mi cere,
Să-mi cânji duiosul cântec
De revedere.

Iar când ne vom întoarce,
Glasul poenii,
In suflet ne va toarce
Din furca vremii.

Veni-vom pe'nscrerate
—Frumoasă doamnă—
Cu brațele încărcate
De flori de toamnă...

G. TALAZ

ascuns banii, de oare-ce, după arestare, nu s'a găsit suma ce se credea că are".

Un periodic istoric, tipărit la Verdun de către librarul Claude Muguet, un în-12° lunar, intitulat „Journal historique sur les matières du temps”, scrie de un grup de istorici și oameni de știință, cu o reputație solidă în Europa de la finele domniei lui Ludovic al XIV și Regentă, recapitulând, în numărul său din Iulie 1714, tome XX, principalele evenimente din luna precedentă, se exprimă în capitolul 5, pagina 42, despre detronarea lui Brâncoveanu în chipul următor:

„Acum câteva luni a fost ridicat din palatul său din ordinul Porței otomane, Voevodul Valahiei, cu cei 3 fii ai săi și condus ca prizonier la Constantinopol, Conte (?) Cantacuzino, mare Hatman al Valahiei, a fost pus pe tron, în locul prințului dizgrațiat; știrile venite de la frontieră spun că singura crimă ce i se poate imputa este marea bogăție strânsă în cei 25 de ani cât a domnit.

„Accastă crimă e pusă, în Turcia, în rangul de lèse-majesté: cei invinși de ea au ca acuzatori pe toți invidioșii de averea lor; pe toți curtizanii cari n'au avut nici o parte la liberalitatea unui Prințavar din fire.

„Toate bunurile aceluia despre care vorbim în articolul de față au fost confiscate în profitul Sultanului; însă, se afirmă că, simțindu-se amenințat de furtună, Hospodarul a expediat sume importante în Anglia, Olanda și Veneția”.

De refiut din această informație ultimul pasagi, căci, vom vedea mai târ-

ziu, Sultanul va cere Republicei venețiene restituirea depozitelor făcute de Brâncoveanu, invocând formula comodă și goală a drepturilor Suzeranului asupra bunurilor vasalului și amenințând, în caz de neexecutare, cu o expediție navală turcească în apele Veneției.

În numărul următor, tomul XXI, August 1714, „Journal historique” rezumând faptele mai însemnate din Iulie, revine, în articolul VI, paginile 110—111 cu amănunte complimentare asupra arestării fostului domn al Munteniei:

„Am vorbit de ridicarea Voevodului Valahiei și de motivul dizgrației sale. Scrisorile din Constantinopol din 10 Mai au confirmat această știre, cu această particularitate totuși, că Prințul și copiii săi au fost închiși în castelul (fortul) numit al celor Șapte Turnuri.

„Au fost separați în așa chip încât nu se pot nici vedea, nici auzi, nici comunica prin scrisori, fie între ei, fie cu vre-o persoană din afară sau dinăuntrul închisorii lor.

„Din aceleași scrisori rezultă că, după toate aparențele, acest prinț va fi supus la pedese crude, împreună cu copiii săi, pentru a-i sili să descopere ascunzătoarea comorilor lor, căci nici pe deparie măcar nu s'au găsit banii denunțați Porții de către dușmanii sau invidioșii acestei nenorocite familii”.

La rândul ei „Gazette de France” într-o scrisoare din Viena, din 14 Iulie, spune în numărul său din 4 Aout 1714:

„Scrisorile din Constantinopol declară că Hospodarul Valahiei, Constantin, închis în fortăreața Șapte Turnuri, a fost supus la torturi, pentru a-l forța să spună unde a ascuns comorile sale și că, în sfârșit, a mărturisit că soția și fiul său au fie-care câte 12.000 de galbeni aur și giuvaerură de mare preț”.

În acelaș număr, o informație din Veneția, datată din 14 Iulie:

„Prințul Valahiei, detronat după 36 de ani de domnie, a fost închis ca prizonier, și, cu toate sumele mari ce oferă Porții se crede că viața lui e în mare primejdie”.

În numărul său din luna următoare, Septembrie 1714, periodicul istoric din Verdun, „Journal historique sur les matières du temps”, tomul XXI, paginile 184—185, rezumă știrile incoherente și tendențioase din Varșovia, Viena și Haga, din Iulie și August:

„Prințul Constantin Voevod, fost Hospodar al Valahiei, prizonier în castelul Șapte Turnuri, a primit vizita unui Capigi-Bașa, trimis din ordinul marelui Vizir.

„Acesta i-l supuse la torturi pentru a-l forța să declare ascunzătoarea comorilor sale. Durerile atroce îndurate de Prinț i-au zmis în fine mărturisirea că Prințesa, soția lui, și Prințul Ștefan, al doilea fiu al său, au fie-care 12.000 galbeni în aur și multe pietre prețioase, ascunse și cusute în două perne pe cari dorm.

„Această purtare crudă cu prizonierii prințari trebuie să vire groază în sufletul înalților demnitari ai Porței, în frunte cu Marele

Vizir, și să le deschiză ochii asupra primejdiilor pe cari marile bogății le pot atrage asupra lor, căci, cum am mai spus-o, a fi bogat în Turcia, e o crimă de lèse-majesté”.

În sfârșit, prin câteva linii de un tragic laconism, aflăm, din „Gazette de France” din 13 Octombrie 1714 de moartea dramatică a lui Brâncoveanu și a familiei sale.

„O scrisoare din Viena din 22 Septembrie anunță că s'au primit vești din Constantinopol din 27 a lunii trecute, cari aduc știrea morții groaznice a hospodarului Valahiei.

„După ce a fost crud torturat, pentru a-l forța să-și descopere comorile, el a fost strangulat, la 15 August, cu fiii săi și toată familia sa, cu excepția unui fiu al surorii sale. Corpurile lor au fost aruncate în mare”.

Iar, sub titlul de: „Cruda moarte a Prințului Valahiei și a familiei sale”, „Journal historique sur des matières du temps” din Noembrie 1714, tomul XXI, pagina 351 scrie:

„La 26 August 1714, stil vechiu, Constantin Basarab de Brukowan (sic), Prinț sau Voevod al Valahiei, a fost strangulat și decapitat, deasemena cei 4 fii și cei 2 gineri ai săi. Corpurile lor au fost aruncate în mare sau Bosfor.

„Această execuțiune a avut loc în fața Palatului sau Seraiului Sultanului, unde, după cum se asigură, înălțimea Sa a asistat, de la ferestră, la acest spectacol.

„Cât privește văduva și fiicele acestui Prinț, cari au suferit de-ascemena torturi, ca și ceilalți membri ai acestei nenorocite familii, pentru a dîvulga ascunzătoarea comorilor reale ori presupuse ale Prințului, ele fură dăruite ca sclave Bostangului Pașă, pentru restul zilelor lor.

„Fiindcă am vorbit aiurea de cauzele dizgrației acestui Prinț nenorocit și a întregii sale familii, e de prisos să le mai repetăm aici”.

Insinuări timide de motive de ordin politic cari, mai ales, au jucat un rol de căpetenie în exterminarea familiei Brâncoveanu, le face acciași revistă din Verdun, în numărul din Decembrie 1714, pagina 421.

Vorbind de plecarea, în Octombrie, a Regelui Carol XII de la Demir-Tocka și întoarcerea sa în Muntenia, autorul anonim continuă:

„Majestătatea Sa sosi la 15 Octombrie la Targowitz în Valahia cu întreaga sa Curte alcătuită din aproape 1000 persoane. Aci Regele aștepta restul trupelor sale cari staționează în împrejurimile Benderului. Majestătatea Sa știe că poporul Valahiei, sub administrația Voevodului precedent au dat dovezi palpabile de înclinațiile sale către Tarul Moscovei, de la care, se zice, că nenorocitul Voevod ar fi primit bogate daruri, ceea ce a cauzat pierderea sa și a familiei sale”.

Sub această formă dubitativă, mărturisirea gazetei din Verdun e un prim aport al materialului pe care, mult mai târziu, istoria va eșafoda rechizitoriul ei în contra domnitorului Munteniei, con-

Darul magilor

William Sydney Porter (O. Henry)

Un dolar și optzeci și șapte de cenți. Asta era toată averea. Și șasezeci din acești cenți în mărunțiș. Gologani salvați unul câte unul, câte odată chiar doi, în tocmeli cu băcanul, zarzavagiul sau măcelarul în timp ce obrăzii i se îmbujorau de rușine. De trei ori îi număra Della. Un dolar și optzeci și șapte de cenți. Și a doua zi va fi Crăciunul.

Nu mai era nimic alta de făcut decât să te trântești pe patul cel sărăcăcios și să... urli. Și așa făcu Della.

Ceace sprîjină reflecția morală că viața e făcută din hohote de plâns, suspine și zâmbete, dar mai ales din suspine.

Dar, în timp ce stăpâna casei încet-încet se domolește trecând dela prima fază la a doua, noi să ne aruncăm o privire în juru-ne. O locuință mobilată închiriată cu 8 dolari pe săptămână. Ne-ar fi greu să o descriem prea în amănunt mai ales că nu prea avem ce descrie. În vestibul era o cutie de scrisori în care nici-o scrisoare nu vrea să intre, și un buton electric din care deget de muritor n'ar fi putut scote vre-un sunet. Și tot de acestea fiind, să mai afla și o carte de vizită cu numele „D-l James Dillingham Junior”.

Numele „Dillingham” se scria întreg, o dată, pe vremea când posesorul lui câștigă 50 dolari pe săptămână. Acum însă, când venitul scăzuse la 20 de dolari, literele lui „Dillingham” păreau a fi schimonosite ca și cum ele se gândeau serios să se reducă la un modest D., un D. fără pretenție.

temporan al gloriei lui Ludovic al XIV, pe care-l precede, cu un an în urmă.

Și, ca încheiere a acestui studiu, în care am reprodus documente ale epocii emanând din două surse franceze — alte izvoare contemporane vor fi consultate la timpul lor — punem sub ochii cititorilor acest pasaj, tot din „Journal Historique” vol. XXII, Februarie 1715, pagina 96 :

„Cât privește afacerile turco-venețiene, Sultanul susține că toate bunurile răposatului Hospodar al Valahiei îi aparțin, ori unde s'ar găsi și în mâinile oricui ar fi deposedate.

„În consecință, Republica Veneției e ținută a restitui Porței capitalurile și dobânzile tuturor efectelor pe cari Voievodul Valahiei le-a exportat în Statele sale”.

Depozitul acestor sume, după afirmațiile necontrolate, ale unui document german din prima jumătate a veacului XVIII, ar data din 1711, când Brâncoveniu, în schimbul independenței țării sale, se angajează să furnizeze Rușilor 50 de mii de oameni... Imprejurările nu i-au îngăduit să-și țină angajamentul.

Măcar ea care soldează toate conturile a făcut, parcă excepție pentru nefericitul Domn al Valahiei, căci 50 de ani după decapitarea lui legenda averii sale fabuloase se va strădui să-i găsească, mai ales în Occident, cele mai impure surse la origine.

LEON BAIDAFF

Paris, Iulie 1926.

Dar, ce câte ori d. James Dillingham Junior venia acasă și se urcă sus era numit „Jim” și sărutat cu sgomot de d-na James Dillingham Junior, deja cunoscută dumneavoastră de când îi ziceam Della. Precum vedeți, lucrurile stăteau bine.

Della își isprăvește plânsul și cu puful plin de pudră își dresă obrăjorii. Se așează apoi la fereastră și privește afară la o pisică cenușie care călătorește pe un gard cenușiu, într-o curte cenușie.

Măine e Crăciunul și ea n'are decât 1 dol. și 87 cu care să cumpere lui Jim un cadou. De luni de zile ea strânsese fiecare bănuț pentru a avea acum numai atât! Douzeci de dolari pe săptămână nu prea ajung. Cheltuielile fusese mai mari decât le prevăzuse ea. Numai 1.87 dol. cu care să cumpere lui Jim un cadou! Jim al ei. Câte ceasuri ferice nu petrecuse ea numai gândindu-se la ceva draguț pentru el. Ceva frumos și neobișnuit și veritabil — vre-un lucrășor care să merite să fie stăpânit de Jim.

Între cele două ferestre ale camerei se află o oglindă. Poate ați văzut și dumneavoastră vre-odată o oglindă de perete într-un „apartament” închiriat cu 8 dolari. O persoană slăbuță și foarte agilă poate, observând imaginea sa într-o repede înșușire de braze longitudinale, să obțină o închipuire aproape exactă a chipului ei. Della, fiind și subțirică, învățase această artă. Repede ca fugi dela fereastră și se așeză înaintea oglinzii. Ochiu îi scânteiau dar fața își pierdu culoarea cât ar clipi din ochi.

Acum, două lucruri posedau tinerii James Dillingham și cu amândouă ei se mândreau grozav. Unul era ceasul de aur al lui Jim care fusese și al tatălui și al bunicului său. Celălalt era părul Dellei. Dacă Regina din Saba ar fi locuit în tubul de aerisire al „apartamentului”, a-

tunci Della și-ar fi lăsat într-o bună dimineată părul ei să atârne afară la fereastră tocmeli pentru a încerca să deprecieze giuvaerurile și darurile Majestații Sale. Dacă Regele Solomon ar fi fost portarul, cu toate comorile lui ingramădite în etajul de jos, Jim și-ar fi scos ceasul de câte ori ar fi trecut, tocmeli pentru a-i vedea pe rege cum își smulge barba de invidie.

Astfel acum, frumosul păr al Dellei se resfrângea în juru-i, ondulând și scânteiind ca o cascadă de ape castanii. Trecea de genunchi și o îmbrăca aproape ca totul într-o altă haină. Apoi nervoasă și grăbită, și-l strânse din nou. O singură dată și numai pentru o clipă ea tremură dar apoi se liniște în timp ce o lacrimă (sau două) picară pe covorul cel roșu și uzat.

Și astfel se duse haina-i veche, castanie; și tot așa pălăria ei de aceeași culoare, nu o mai avu.

Cu o învârtitură de picior și încă având acea „scânteie” scilpitoare din ochi, se repezi pe ușa și pe scări până în stradă. Acolo unde se opri era o firmă pe care sta scris :

„M-me Sofronie, Coiffeuse”. Zbură înăuntru. D'abia își ținea sufletul.

Ah! și ce colos de madamă, ce pudră-tă, ce rece, ce grosolană e această „Sofronie”.

— Ați vrea să compărați părul meu? întrebă Della.

— Cumpăr păr, de ce să nu cumpăr, răspunde Madama. Scoateți puțin pălăria ca să-l putem vedea.

Și cascada se revarsă pe jos în unde castanii.

— Douăzeci de dolari, se grăbi să o fere Madama, ridicând cu o mână d'ba-ce grămada de păr.

— Dați-mi repede banii spune Della.

Oh, și cum mai alergă ea apoi prin tot târgul. Sbură parcă pe aripi trandafirii. Uitase pe regina din Saba. Scotocca acum toate vitrinele doar o găsi un cadou pentru Jim.

În sfârșit îl găsi. De bună seamă că fusese fabricat special pentru Jim și nicidecum pentru alteineva. Nu se mai gă-

N. N. TONITZA : PRIZONIERII

sia unul la fel cu el în nici-o altă vitrină, și doar ea le luase pe toate laurând.

Era un lanț pentru ceas, făcut din platină simplu ca formă și elegant, la care mai mult valora metalul din care era fabricat decât lucrătura lui — ea la icale lucrurile fine de altfel. Merita într-adevăr emstea pe care i-ar fi făcut ceasul lui Jim agățându-se de el. De îndată ce-l văzu, ea știu că trebuie să fie al lui. Semăna cu el. Impasibilitate și valoare — trăsături caracteristice amândorora. Douăzeci și unu de dolari îi luara pentru el. Aleargă acum spre casă cu cei 87 de cenți cari îi mai rămăseseră. Cu lanțul pe care până acum îl purta Jim, avea săracul toată dreptatea să se plângă că niciodată nu știe cât e ora. Cum ceasul lui era mare, adeseori se uita la el pe ascuns ca să nu i se vadă cureaua de piele pe care o întrebuința în locul lanțului.

Când în sfârșit Della ajunsese acasă, beția ei făcu puțin loc prudenței și judecării. Scoase repede fierul de frizat, aprinse gazul și începu să repare ravagiile făcute de generozitatea și dragostea sa.

Groznică muncă, dragi prieteni — o muncă de titan. Dar după patruzeci de minute tot capul îi era acoperit de cărbuni mici cari îi dădeau o minunată înfățișare de școlar strengar.

Multă vreme, cu grije și în amănunt ea se studie în oglindă.

Dacă Jim nu mă omoară, reflectă ea, înainte de a mă privi a doua oară, atunci o să spună desigur că seamănă cu o coriștă din Coney Island. Dar ce puteam să fac — oh! ce puteam să fac cu un dolar și optzeci și șapte cenți?

La ora șapte cafeaua era pregătită și tigana pe mașină aștepta fierbinte și gata să grăjească costițele de berbec.

Jim nu întârziă niciodată. Della strânse lanțul în mână și se așeză pe colțul mesei de lângă ușa pe unde el intra de obicei. Deodată auzi pași pe jos la scară. Iată-o albă ca varul. Și cum ea avea obiceiul să rostească încet câte o rugăciune pentru fiecare lucrușor, ea îngână acum: „Doamne sfinte, vără-i în cap că sunt încă drăguță“.

Ușa se deschise și Jim intră închizându-o după el. Avea privirea obosită și foarte serioasă. Sărman băiat, să ai tu numai douăzeci și doi de ani și să duci deja greul unei căsnici!

Umbla fără mănuși și doamne, câtă nevoie ar fi avut de un palton nou!

Jim, lângă ușa, stătea nemișcat ca un prepelițar care a dat de urma prepeliței.

Își holbase ochii la Della, niște ochi în care era o expresie de care ea nu fu în stare s-o citească și care o îngrozî. Nu era nici mânie, nici surpriză, nici dezaprobară, nici spaimă, nici vre-unul din sentimentele la cari ea se așteptase. El continuă să o fixeze având încă aceea deosebită expresie înăpărită pe față.

Della se apropie de el.

„Jim, dragă, țipă ea, nu mă privi așa. E drept că mi-am tăiat părul și l-am vândut dar nu puteam trăi cu gândul că a venit Crăciunul și nu ți-am dat nici un dar.“

O să crească la loc — nu te mai gândești la asta, vrei? Nu știi tu că părul meu crește groznic de repede? Haide spune „Crăciun vesel!“ Jim, și să fim fericiți. Nici prin gând nu-ți trece ce dar drăguț — ce minunat dar ți-am luat eu tie“.

— „Ți-ai tăiat părul?“ întrebă Jim, chinându-se parcă să priceapă, ca și când n-ar fi ajuns încă la această convingere, chiar după cea mai grea năucă cerebrală.

— „Tăiat și vândut, spuse Della. Ce,

Murăș, Murăș apă lină...

Când frate—doi satiri—din crengi de salcie nodam cunună,
Semn că'm trecut spre malul d'împotriva 'n nebunescul joc,
Prin Murășul bălan, ce'n munți Târnavele cunună
Și ca un brâu încinge-Ardealul, strâns pe la mijloc.

Când soarele îndrăgostit de spete late,
Uita căzutul bronz pe dracii goi,
Sau când ne sfredeliam văltoari, la vale, amândoi
Și capete, prin ștranduri, se întorceau mirate.

Și când smoliți cu mâl ne tolănim pe prund,
Sau pe nisipul alb, lucios, infierbântat de soare,
In baia de-aburi a amiezii răsufлам dogoare
Și 'n dușuri reci ne-amestecam cu somnii, în afund.

Când pe sub broderii de fer porniam alin
Cu plutele de branzi, întemnițând răstimpuri și hotare —
Pe când ne revărsam cu Mureșul în zare
Tot mai adânc, spre Seghedin....

C. I. ȘICLOVANU

nu mă mai plăci așa cum sunt acum? Sunt tot eu, numai fără păr, dacă nu vă e cu supărare. Jim își rotă iscoditor privirea prin toată camera.

— „Zici că s'a isprăvit cu părul tău? întrebă el cu aer aproape prostesc.“

— „Nu-l mai căuta degeaba“ spuse Della. E vândut și pace! — vându! —

E doar ajunul Crăciunului, băiatule. Fii draguț cu mine, doar pentru tine am făcut aceasta. „Se prea poate ca firele părului meu să fi fost numărate“ — conștinuă ea cu duioșie, dar nimeni n'ar putea vreodată să spună cât de mare e dragostea mea pentru tine. Să pun costițele la fript, Jim!“

Jim păru că se deșteaptă dintr'o dată din amorțirea în care căzuse. Își îmbrățișă pe Della lui. Ci noi să privim timp de zece secunde cu discretă cercetare vreun obiect fără importanță din direcția opusă. Opt dolari pe săptămână sau un milion pe an — care e diferența? Un matematician sau un geniu v'ar da desigur răspunsul cel exact. Magii au adus daruri prețioase, dar acesta nu făcea parte din ele.

E neclară afirmația noastră dar ea va fi limpezită ceva mai la vale.

Jim scoase un pachetel din buzunarul paltonului și îl aruncă pe masă.

„Nu trebuie să crezi nimic rău despre mine, Dell“, spuse el. Un tuns, sau un ras sau chiar o fricțiune nu mă vor putea face niciodată să ții mai puțin la fata mea. Dacă însă vei desfăce pachetul ăsta, vei pricepe de ce rămăsesem adineauri ca trăznit.

Degete albe și agile rupseră sfoara și hârtia. Și apoi un țipăt extatic de bucurie; după care, vai! o femeiască și subită trecere la plânsete isterice și bobete, cari necesitară imediată întrebuințare a tuturor mijloacelor de consolare ale stăpânului casei.

Pentru că îi adusesese piepteni — garnitura de piepteni pentru părți și ceafă pe care Della de-atâta vreme îi admira într'o vitrină de pe strada principală. Piepteni frumoși — din scoică veritabilă de broască țestoasă, cu mărginile încrustate cu pietre — și tocmai în nuanța care se aserta minunat cu frumosul ei păr dispărut. Erau niște piepteni de valoare, știa ea, căci inima ei oftase și suspinase după ei. Dar atât. Nici prin gând nu-i trecea că o să-i aibă vreodată. Și acum, când erau ai ei, buclele cari ar fi ornat doritele podoabe nu mai existau.

Ci ea îi strânse totuși la pieptu-i și izbuti în cele din urmă, să-și ridice ochii plânși să zâmbească și să spună: „Jim dragă, părul meu crește așa de repede!“

Dar deodată Della sări în sus ca o pisicuță apărută și țipă, „oh, oh!“

Jim nu văzuse încă frumosul lui cadou. Repede deschise pumnul și i-l oferî. Metalul întunecat și prețios pare că reflectează inima ei curată și plină de dragoste. E frumos, Jim?. Am scotocit tot orașul ca să găsesc. De acum poți să te niți la ceas de o sută de ori pe zi. Dă-mi ceasul. Vreau să văd cum o să-i scudă.

În loc să asculte, Jim se trânti pe pat, își încrucișă mâinile la ceafă și răsă.

— „Dell dragă să punem deoparte darurile noastre de Crăciun și să le păstrăm câțva timp. Sunt prea frumoase ca să le uzăm de acuma. Știi ce-am făcut? Am vândut ceasul ca să fac rost de bani cu cari să-ți cumpăr piepteni. Și acum, hai-de, pune costițele la fript!“

Magii, precât știți, au fost bărbați înțelepți — grozav de înțelepți bărbați — cari au adus daruri Copilului din Iesle. Ei au născocit arta de a da daruri de Crăciun.

Ei fiind înțelepți, și darurile lor erau fără indoială minunate, bucurându-se poate de privilegiul de schimb, la nevoie.

Ci aici eu am istorisit foarte nereușit povestea liniștită a doi copii nebuni cari în cel mai neînțelept mod au sacrificat unul pentru altul comorile cele mai de valoare ale casei lor. Dar ca un ultim cuvânt către înțeleptul zilelor noastre să ne fie permis să spunem că dintre toți cari dau daruri, copiii noștri au fost cei mai înțelepți. Dintre toți cari dau și primesc daruri acei cari sunt ca ei sunt cei mai înțelepți. Pretutindeni ei sunt înțelepții. Ei sunt magii.

Trad. din englezește de

TRAIAN ȘTEFANOVICI

Botezul rachiului...

Departe șueratul lung al unei mașini oboșite, sfâșie pentru o clipă tăcerea ce s'a lăsat ca de obicei, la vremea asta, când toți oamenii au adormit moleșiți de căldură, pe întreaga mahala. O altă mașină răspunde celei dintâi, un câine ciulește urechile, trezit din somn și se întinde leneș la umbra unui zăplaz; pe urmă iarăși tăcere. O lucrare grea, oboșitoare, prevăstind apropierea unei furtuni. Doarme mahalaua învăluită în nori de fum, zvârlită de coșurile fabricelor dinprejur. Pe maidanul dealungul căruia, un fel de gârlă cu apă tulbură și cleioasă curge liniștită, vărsându-și murdăria în Bahlui, o ceată de țigănci numai de o schioapă, cu fețele arse de soare, la umbra unei tufe de lanuri, stau la taiafas. Alături, între două movile de gunoi, doarme moș Petre, strângătorul de cio-lane.

Vorbese ei copiii, dar cu căada ochilor trag la sacul lui moș Petre. Liniștit cu dânsul pus căpătâiu, el doarme fără nici o grijă.

— O fi dormind, ori se prefăce?

— Și-i dat dracului moșneagul!

— Mă Tică, i-a încercat tu, că ești mai smecher.

— Tiii!.. Mă spune tatei și iar mă bate.

— Parcă așa nu te bate. Spune că ți-e frică...

Frică? Apoi să vedeți voi ce pot eu, mucoșilor!

Tică e cel mai răsărit dintre ei. Încețitor își ghemuiește trupul costeliv și pe brânci, târându-se ca o ramă se strecoară printre bălării.

O mușcă băzâie, dând să-i între în gură. Moș Petre ridică mâna, izbindu-se peste față. Copiii chicotesc, dar o privire a lui Tică, le înțepenește răsul pe buze...

Ciulindu-și urechile, ascultă... a adormit din nou. Tică o pornește... Un pas, doi, a ajuns... Întinde mâna. Bătrânul mormăie... Au împietrit toți... Departe o mașină șueră... Tică așteaptă... Ușurel își strecoară două degete, scotocind buzunarele. Un zâmbet îi infloresce fața bojită... Din câteva sărituri e lângă ceată.

— Ei?

— S'a făcut!..

Între degete strălucește o băncuță... hai să scoatem un chiot de bucurie. Cât ai clipi, s'au înțeles. Nicușor pleacă după rachiul, iar ceilalți îl așteaptă sub pod.

— Mă, să spui că-i pentru tată-tu, că poate îți dă mai mult...

Liniștiți, bălăcindu-și picioarele în apă murdară, toți pândesc cu nerăbdare ivirea lui Nicușor.

Tică își linge buzele și din fundul unui buzunar, scoate câteva capete de țigară, tacticos le desface fărâmițându-le în podul palmei și cu hârtie dintr'un ziar, își răsucește una, în admirația celorlalți care-l privesc, ca pe un om mare.

Mă, Tică, să-mi dai și mie să trag un fum!

— Păi, cum nu!.. Voiu da „căpitanul“.

Căfâind Nicușor a sosit cu sticla...

— Bun e, mă!..

— Te arde la stomach...

Ca cel mai în vârstă, Tică și-a oprit partea leului. Trage câte o înghițitură, închide ochii și-o plimbă câțva timp prin gură să-i simtă țaria, îi dă drumul și sculpă amărât printre dinți.

— A început să puie apă.. Na și tic, mă! Ia o gură că n'ai să mori.

Întinde sticla lui Puiu. Puiu e cel mai mic din ceată.

— Eu nu beau rachiul...

— Boterul!.. Cu asta te faci mare,

mă!.. Pe mine tata, când am intrat uceatic la uzină, m'a luat cu el la moș Dublă și mi-a dat un „ciocan“ de rachiul, tare de-am crezut că-mi plesnesc ochii în cap... Atuncea s'a răstit la mine, că de frică, mai să înghit și paharul. Il făceam de râs... Acuma ași putea să mă pu' la încercare cu dânsul... Bea, mă!

— Mi-e frică!

— Ce cauți cu noi, dacă ți-e frică de un strop de rachiul?... Ptiu!.. ai să mai fi și tu om!..

Toți ceilalți aprobă vorbele „șefului“ aprins la față, cu ochii injectați.

— Cu'n păhăruș de rachiul, uși neazurile. Tata, dacă n'ar bea, ar înnebuni. Păi, să vă spun eu vouă una.

Toți fac roată în jurul lui, brântiți pe burtă.

— Eu îs mai mare decât voi.. Cinci luni am fost la polonul cola cu nasul cât o pătlăgică, ce veșnic se leagănă, măsurând strada și înjurând pe limba lui. Om bun de altfel, jina la mine ca la ochiul din cap și meșter mare, dar bețiv de mama focului!.. Voi l-ați văzut vreodată. Așa-i că nu? Acela bea și se îmbăta și iar bea și se desbăta și-o lua dela capăt. De la el am învățat să beau și eu... Mă trimitea să-i cumpăr rachiul și-mi da și mie. Dar de deștept, n'am ce spune. Are acasă, uite așa maldăre de cărți. Bea și citește... Stam cu el și dânsul îmi povestea... Odată l-am întrebat:

— De ce bei așa de mult, d-le Priskey.

— „Să uit... să uit că sunt sărac... Toți oamenii săraci beau.

Mă, numai eu știu de ce bea d. Priskey... Mie mi-a spus într-o noapte.

D. Priskey asta s'a născut sărac ca și noi, departe într'un oraș din țara lui. De mic, a intrat într-o fabrică cum nu avem noi, dar fiind muncitor, repede a ajuns mare de tot. Și patronul fabricii, celea mari avea o fată frumoasă cum e Lina lui moș Grigore. Lina de la Regie și de fata asta s'a îndrăgostit Priskey. Il iubea patronul, fiindcă datorită deșteptăciunii lui, fabrica mergea bine și câștiga bani mulți, dar să-i dea fata, tot n'a vrut, pentrucă era sărac... Ba l-a și dat

afară și atunci a plecat în lumea lui și bea, bea să uite... Vedeți voi ce-i sărăcia? sunteți prea mici să înțelegeți, dar când o să vă dați seama, o să-l plângeți pe bietul domnul Priskey...

Tac toți, prinși de gânduri. Tică bea și sculpă...

Nori mari, plumburii învăluie mahalaua...

Fabricile zvârl șuerături scurte, ascuțite... Pe maidan e liniște.

— Viața e grea, mă copiii mă!

— Dar tată-tu de ce bea măi Tică?

— Fiindcă-i sărac... Când eram mai mic, tata se întorcea acasă înjurând și nici n'aptea să intre bine pe ușă și-o lua la bătaie pe mama până ce-o umplea de sânge... Eu mă făceam mititel într'un colț...

Plângea mama până târziu noaptea.

— De ce ne bate tata?

— Fiindcă bea... Bea de inimă rea, că e sărac și muncește din greu pentru o bucată de pâine.

Acuma nu mai plânge... Bea și dansa, beau și eu și ne îmbătăm, uitând că suntem săraci.

Vorba tatei. Toți spitalul și cu droaga primăriei o să ne îngroape...

*

Sâmbătă seara... În crășma lui moș Dudlă, e chef mare... Ghiță Chiorul, gheboșit, scârție la o vioară un cântec vechiu, amestecându-și glasul pițigăiat cu zburcetele răgușite ale celor ce petrec...

La o masă, Nică fochistul, tata lui Tică, nevasă-sa și cu băețul ciocnesc mereu îmbujorați la față. Nică vrea să spuie ceva, dar nu poate, dă, numai din mâini, rostogolindu-și ochii și bălăbăindu-se... Nevasă-sa plânge, ștergându-și nasul cu dosul palmei... Într'un colț, Domnul Strisky a adormit cu capul pe masă...

După multă muncă. Nică a reușit să se înțepenească pe picioare și să-și poată deschide gura...

— Fraților!..

Ca prin minune, în crășmă se făcu tăcere...

— Fraților! Azi e zi mare... Tică al meu a implinit paisprezece ani... Astăseară Tică a câștigat cei dăntâiu bani prin munca lui... Să trăești Tică!..

Toți întind paharele... Băieatul mulțu-

VASILE POPESCU: STUDIUL DIN MANGALIA

Considerațiuni asupra catharsis-ului aristotelic

I

Din vasta ideeațiune străveche a lui Aristotel atât de bine aliniată și în mod savant sistematizată în filosofie teoretică, și filosofie practică; tocmai partea din filosofie practică ce interesează cu deosebire estetică, ne-a rămas mutilată și pe alocu-rea, sau alterată de complectările apocri- fe ale editorilor antici, sau „contaminată”, grație diferitelor grupări ale materialului necomplet, ale cărui goluri copisti de altă dată căutau să le împlinească printr-o altă distribuție a textului.

„Retorica” și „Poetica” sunt cele două opere de estetică ale Stagiritului a căror înfățișare actuală a pricinuit în totdeauna, la cercetătorii moderni decisive îndo- eli asupra exactității și integrității tex- tului.

Studiul său „Despre frumos”, pe care îl citează Diogene Laerțiu și asupra căruia revine în „Metaphisica” sa (XIII, 3) nu ni s'a păstrat de loc; iar „Didascaliile dramatice”, sau „Chestiunile omerice”, din care ne-au rămas numai câteva frag- mente, suscită serioase îndoeli, după pă- rerea specialiștilor, asupra autenticității lor. Chiar Diogene Laerțiu, care fixează numărul operelor lui Aristotel la 400, de- clară că între acestea n'a numărat mul- țimea de scrieri apocri- fe și de apoftegme.

Poetica e alcătuită din 26 de capitole, în care se tratează esența poeziei, origi- nile și genurile sale; în mod fragmentar epopeea; apoi găsim o serie desousută de chestiuni tratate sumar într-o foarte re- lativă legătură cu problema centrală, mai departe se compară epopeea cu dra- maturgia; iar la începutul cărții avem o teorie trunchiată a tragediei ce apare transfigurată pentru cititorii de astăzi. (cap. 6—22).

În această parte, în care se face teoria tragediei și din care se vede foarte lim- pede, cum dezvoltarea definiției, pe care o dă comediei (cap. V 1—6), lipsește, A- ristotel vorbește de așa menitul fen- omen cathartic sau purgarea pasiunilor.

mește emoționat de atâta cinste. Maică- sa plânge în hohote.

— Și acuma, ascultă la cele ce-am să-ți spun eu, tată-tău!... Mă, pentru omul să- rac viața e o povară... Când eram tânăr am crezut că al meu e pământul. Ori cât ai munci, tot nimic nu se alege de capul tău. De aceea să bei! Să nu-ți fie rușine... Numai în băutura uii totul...

Târziu au pornit-o toți trei spre casă... Nică ținându-și nevasta pe după gât și cliinind de răsuna mahalaua... Tică, în urmă împleticindu-se meru, cu gura arsă și capul ca de plumb.

Plângea Nică sărutându-și nevasta. De la o vreme Tică ne mai putând merge s'a rezemat de un gard apăsându-și coșul pieptului cu amândouă mâinele. Străni reci de ploie i se sfărâmau de față.

Pe nesimțite o moleșeală îi prinse trupul și încetîșor alunecă în stradă, închi- zându-și ochii. Clăbuci ca de săpun, în- roșiți de sânge, i se iviră în colțul buze- lor învinețite.

Împlinise paisprezece ani. În seara a- ceea de toamnă, Tică al fochistului, prî- mise botezul răchiiului.

ADRIAN PASCU

*) Din volumul de schițe și amintiri „Strada amintirilor”.

„Tragedia”, serie Aristotel, „este imi- tarea unei acțiuni serioase și complete, având o anumită întindere, și înfățișându- ni-se într-o limbă plăcută; totul se prezin- tă în așa fel, în cât fiecare parte din acest tot, subsistând și separat, se dez- voltă în același timp și pe măsură ce per- sonagiile lucrează, fără însă că autorul să povestească acțiunea, realizându-se apoi în sufletele noastre prin ajutorul milei și al groazei purgarea (catharsis) pasi- unilor noastre de aceeaș natură”. (cap. VI. 2).

Aristotel nu mai dă nici o explicație asupra acestui catharsis, nu indică niciun- nul din elementele vreunei definiții, care ar determina mai de aproape fizionomia acestei descărcări, sau purgări cathartice.

Singurele explicații, pe care le găsim în paragrafele următoare, se referă la „limba plăcută”, ce ar însemna exprima- rea „prin ritm, armonie și cântec”; la „subsistarea fiecărei părți în mod sepa- rat”, ce ar însemna, că unele dintre ele sunt organizate numai „prin ajutorul me- trelor, iar altele la rândul lor prin me- lodie”; și în fine, că acțiunea presupune „ordine” în spectacol.

Mai departe ne arată ce însemnează lim- bașiul vorbit și melopeea ca elemente ale imitației.

Nimic despre catharsis. Este aproape si- gur, că textul a suferit aci o mutilare, pe care editorii, antici au reparat-o formal printr-o ajustare sintactică a textului, prin înodarea capetilor rupte ale firelor de cu- getare.

Nodurile se cunosc și aceasta cu atât mai mult, cu cât Aristotel în genere este, ca orice veritabil filosof de altminteri, dușmanul cel mai aprig al echivocului și al obscurității; fără să ne mai gândim apoi că însuși autorul arată în altă parte (Politica, VIII, cap. VII, 4) când tratează despre educație că muzica poate servi în același timp să instruiască și să purifice sufletul, adăugând: „dar voui reveni mai clar cu privire la acest subiect în studiile despre „Poetică”.

Ar fi fost și imposibil, ca Aristotel, dia- lectician prin excelență și căruia nu-i scăpa niciodată ocazia de a da și definiția verbală a termenilor întrebunțați; el care începe nenumărate paragrafe cu „în- țeleg prin (cutare cuvânt), cutare lucru”, să strecoare cuvântul „catharsis” ce în- semnează purgare, curățire sau descăr- care, adică elăberare, mai ales că termel- nul se refera la sentimente fără să nu- fi determinat mai precis.

Deslegarea misterului cathartic prove- nit din interpretarea textului aristotelic a preocupat pe toți comentatorii moder- ai lui Aristotel, și nu e greu de constata' cum aproape toți ajung să explice miste- rul printr-o enigmă cu atât mai suspectă, cu cât interpretarea nouă va contrazice pe cea anterioară.

Unul dintre comentatorii aceștia și a- nume Egger (Essai sur l'histoire de la critique chez les grecs, suivi de la Poeti- que d'Aristote et d'extraits de ses Pro- blemes avec traduction française et Com- mentaires, cap. III § 7, p. 188, ed. II Paris 1886) a dat o interpretare sprijinită însă numai pe text și atât cât e posibil pe contextul operii integrale a lui Aristotel.

Atât în opera citată, care constituie cursul său de la Sorbona ținut după 1840, cât și într-o altă (Helénisme en France, 25 èm leçon) ce formează cursul său de

Îți voui aduce inima

Afunci îți voui aduce pași trudiți,
Ce-au născocit poteci nenumărate,
Dar pașii încetați vor fi și 'ncremeniți.

Îți voui aduce brațe; ce-au făcut
Minuni, ca niște odoare fermecate,
Dar brațele vor atârna, greoiu și mut.

Îți voui aduce ochii, ochii-aprinși
Ca două stele 'n verdele Tău pom,
Dar ochii vor rămâne 'n pleoape, stinși.

Îți voui aduce inima, ce-a răsunat
În pieptul veșniciei, ca 'ntr'un om,
Dar inima tăcea-va, adânc și 'ntunecat :

Ca să coboare sufletul Tău sfânt
Și să străbată, 'n sbor cutremurat,
O nouă viață 'n mine, ca un vânt.

MIHAIL CELARIANU

la 1867—1868, Egger arată că purgarea sau catharsisul aristotelic este o descăr- care a sufletelor noastre de anumite stări de conștiință comprimate în adâncurile noastre sufletești și, care ne-ar turbura într'un fel sau într'altul. Emoțiunea este- tică ar deschide zăgazurile sufletului nostru, lăsând să se scurgă oarecum prin simpatie acea energie psihică colectată în viața de toate zilele mai ales sub forma groazei și a milei, care ne apasă incon- știent aproape încetând încăperea minții noastre. Această descărcare ar produce plăcerea contemplării operei de artă ce ne-ar reda mereu elasticitatea psihică și integritatea funcțională a aparatului nos- tru mental.

Egger ar fi putut merge și mai departe, interpretând și catharsisul comic, despre care Aristotel nici nu pomeniște. Cum partea referitoare la comedie din tratatul aristotelic s'a pierdut, iar mutilarea tex- tului păstrat este un fapt astăzi în mod unanim admis, nu vedem de ce Aristotel ar fi rezervat numai tragediei caracterul cathartic?

Într'adevăr groaza și mila exprimând coeficientul inferiorității, și deci al suferin- ței noastre, e vorba aci: și de suferință prin conținutul materiei psihice, dar și de suferința realizată prin neconțința su- prapunerii și comprimare, care aduce du- pă sine tendințe spre suspendarea funcți- unilor psihice. Contemplarea operei de artă, grație catharsisului descărca sufletul și îi activează funcțiunile. Prin con- ținut opera este tragică, prin funcțiunea, pe care o are, ea este artistică. Dar și conștiința propriei noastre superiorități; și deci a bucuriei noastre poate produce acelaș efect: să ne încarce și astfel încă- perea sufletului nostru să se înăbușe. Aci conținutul materiei psihice comprima- tă e susceptibilă să producă plăcere; dar suspendarea funcțiunilor psihice du- ce la un rezultat negativ. Prin conținut opera este comică, însă tot prin descăr- carea cathartică ajungem la plăcerea e- moțiunii comice și în felul acesta emoți- nea artistică, ca valoarea funcțională, ră- mânănd unică, ea diferă numai prin con- ținut, grație conținutului diferit al ope- rei ce lucrează prin simpatie asupra noastră.

Fără ca Egger să ajungă la interpre- țarea catharsisului comic, noi credem, că

Cântec

Sfioși și blânzi ca două vioarele,
Din cerul unor alte primăveri,
Ce-asupra-mi v'aplecați în clipe grele:
Ochi plini de nesfârșite 'nvăpăeri,
Cu-albastrul vostru umed ca de rouă,
Deschideți-mi o primăvară nouă!

Ca șerpi incolăciți de trupul meu,
Vărsând în taină, aprigul venin,
Durerile mă 'mpresură mereu
Și-mi smulg din greu, suspin după suspin!
Voi singuri, doară mă păziți de rele;
Ochi blânzi sfioși, ca două vioarele!

Smaralde smulse din nemărginire,
Voi, prăzi ale cereștilor comori,
Ce năzuți mereu, mai sus de fire,
Veghiați asupra mea, ispititori!
Lumină din lumină vieții mele,
Ochi blânzi, sfioși, ca două vioarele!

ART. ENAȘESCU

Sibiu, Noembrie 1922

paralela aceasta stabilită de noi pentru comic e inferentă. Nu avem pretenția că Aristotel ar fi subscris în orice caz interpretarea noastră, dar e mai probabil, că interpretarea lui Egger pentru tragic ar fi întrunit toate sufragiile stăgiritului atunci când el ar fi fost chemat să judece valoarea unei inferențe cu adevărat logică, să aprecieze, ca dialectică, desfășurarea unui raționament refăcut după urmele unor jalonări de cugetare.

Egger însă nu ne dumirește de ce sufletul nostru se încarcă și mai ales cum se operează purgarea, sau mai bine zis, de ce arta declasează eliberarea, și anume grație cărora însușiri misterioase?

Nu trebuie să uităm, că Egger, după cum am spus, se ține strâns de text și de contextul general. Interpretarea sa nu e o simplă ipoteză mai mult sau mai puțin elegantă în concordanță cu un sistem filosofic oarecare.

Egger după ce dă un istoric succint al interpretărilor date fenomenului cathartic, se reazimă pe diferite pasagi aristotelice din *Morala către Nicomac* (VII, 15; IX, 11), din *Politica* (VIII, 5), din *Probleme* (XIX, 27 și 29); compulsează pasagi din Platon (*Sophistul*, *Republica*) și din Plotin (*Despre frumos*). În chipul acestei interpretări lui Egger se deosebesc de încercările altora (Lessing, Schiller, W. Schlegel, Fichte, J. P. Richter, Tieck, Novalis, Schelling, Schopenhauer, R. Zimmerman etc., etc.) și mai ales ale unui Max Schasler, pentru care purgarea cathartică ar fi o elevațiune în infinit tocmai prin mijloacele finitului, o reîntrire în absolut pe calea relativului (*Kritische geschichte der Aesthetik*, p. 68, Berlin 1872). Poetica lui Aristotel a servit de la început și până în zilele noastre, ca punct de plecare pentru ideologie critică în studiile asupra dramaturgiei în genere. Punctul cathartic însă, grație mutilării textului a fost lăsat în umbră; criticii dramatici s-au servit în mod copios de

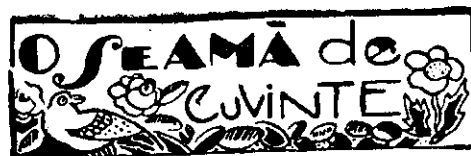
analiza și clasificarea aristotelică, iar esteticianii au utilizat mai ales principiul imitațiunii verosimile, pe care l-au transformat în principiul motivații estetice extras mai ales din formula relațiunii necesare ce trebuie să existe între elementele componente ale unei veritabile creațiuni de artă și pe care Aristotel a întrevăzut-o cel dintâiu.

Catharsisul aristotelic însă a rămas o chestiune de virtuozitate în mânărea ipotezelor, un fel de alergare clasică, în care se înscriu filosofii spre a repurta performanțe strălucite.

Au fost filosofi, care au discutat fenomenul cathartic în genul speculațiunilor lui Adam Parvipontanus sau Gualon din veacul al XII-lea. Numai Egger, nefiind silit nici să-și acorde explicația, cu vreun sistem filosofic fiindcă era numai „profesor” și nici profesor fiind, să agreeze prea mult disputele medievale, ne dă o explicație sprijinită pe texte ce va fi considerate de noi la lumina doctrinelor contemporane diferite ca țel, dar prezentând același punct comun în structura lor: arta, ca eliberare psihică.

Vom examina problema cathartică mai ales prin doctrina lui Freud, a lui Bergson și a lui Levy Bruhl.

SCARLAT STRUȚEANU

Poetul Lessing avea în serviciul său, de puțin timp un servitor, care îi deveni suspect, cu toată încrederea sa făcându-l, în urma dispariției repetate a obiectelor prețioase. Hoțul era îndemănat; cum să-l prinzi asupra faptului? Lessing se hotărî să-i întindă o cursă, pe care o crezu ingenioasă, cu toate că principiul era cât se poate de banal. Din cauza asta chiar, trebuia să fie eficace. Poetul luă deci un pumn de monede de aur, pe care îl așternu pe masă, apoi eși. Spre seară intră, însoțit de câțiva prieteni, cărora le spuse bănuiala sa. Pe masă aurul strălucia.

— Ah! strigă scriitorul plin de bucurie, m'am înșelat, servitorul meu e cinstit! Dar un prieten ridică din umeri cu un aer neîncredător:

— Ai numărat banii înainte de a-i pune pe masă?

Surâsul se șterse după figura lui Lessing.

— Nu răspunse el înmărmurit, nu m'am gândit la asta!

Matematicianul Einstein, care a devenit celebru de câțiva ani, prin teoria relativității, se plimba într-o zi la Berlin cu soția sa și întâlni o femeie simplă, bătrână care se împrieteniase la Zürich cu familia sa. Auzind că e stabilită de mai mult timp la Berlin, Einstein îi reproșă că n'a venit niciodată să-l vadă.

— Dar bine, domnule profesor, zise femeia, m'am îndrăznit să viu la un om atât de celebru!

— Vezi, zise Einstein cu melancolie soției sale, oamenii cei mai cum se cade nu mai vin să ne viziteze!

Andersen celebrul scriitor de basme danez, venise din Danemarca la Paris, unde îi plăcu atât de mult în cât filosoful Victor Cousin îl întrebă într-o zi:

— Nu ați avea chef să rămâneți cu totul la noi? În patria d-voastră viața trebuie să fie foarte tristă!

Andersen oftă, clătină din cap și zise: — Iubește cineva mai puțin pe mama sa când e urâtă?

Hodges, fostul guvernator al statului american Kansas, a vizitat într-o zi închisoarea cea mare din Leavenworth și directorul pușcăriei îl rugă să ție o mică cuvântare celor 700 de deținuți adunați în curte.

Hodges intimidat, își începu discursul astfel:

— Stimați concetățeni...

Dar văzu el însuși imediat că nu merge așa și zăpăcindu-se și mai mult reîncepu:

— Iubiți concetățeni...

Pușcăriași izbucniră în râs sgomotos, după care Hodges începu din nou:

— Nu știu cum să mă adresez d-voastră, dar sunt sincer încântat că sunteți adunați aici în număr atât de mare...

RUD. A. KNAPP

Insemnări critice

G. BRAESCU: Un scos din pepeni. (Ed. Ancora).

D-l G. Brăescu și-a început magnifică activitate abia târziu — surprindere pentru toți și pentru dânsul, — prin mici scene cazone, de o factură aproape identică: câteva rânduri de descripție, apoi un dialog fără de nici un fel de paranteze personale, perfect adecuat eroilor, care merge repede, spre observația psihologică sau numai glume, desvăluite în ultimul rând. Ne-am obișnuit într-atât cu aceste scheme, încât ori

G. BRAESCU

și ce nestatornicie. — o cât de mică lungire a descrierii dela început, de pildă, — ni se pare o disproporție. Totuși, variantele sunt multiple, și descrierea dialogului nu are nici un fel ultim. Uneori chiar, o coardă sentimentală începe să vibreze nicidecum strident.

S-ar putea spune că arta d-lui G. Brăescu n-a suferit de atunci, nici o evoluție. Schițele cele mai bune au apărut, aproape toate, chiar dela primul moment, și progresul datorit îndrumării căpătate cu timpul, nu se vede decât foarte vag. Și-a mai lărgit doar câmpul de observație.

A adăugat scenele militare, noi aventuri țărănești sau burgheze, (unele admirabile: „dacă așa se vinde la târg”)... Apoi „Vine d-na și d. general” ne sugerează perspective mari de mare frescă. Apariția filmelor ne-a desconcertat însă. Într-adevăr, pentru ultimul timp trebuie să mărturisim o scădere. Serisul pe comandă a adus o sumă de spirite indoelnice. Dialogul perfect e întrebuințat în folosul unei glume oarecare, (și dialogul însuși aduce o oarecare nuanță de repețire în tehnica lui; o prea mare insistență a greșelilor gramaticale pe care le fac personajii în vorbirea lor, mai ales de acord. Apoi multe din anecdotele vechi revin abia schimbate. Volumul ultim „Un scos din pepeni” ne aduce ce o mai bun din această nouă perioadă. Volumul permite însă conturarea caracteristicilor variate ale artei d-lui G. Brăescu.

Ca de obicei, scene mici cazone, țărănești și burgheze...

Cea mai bună dă și titlul cărții. Psihologia este fin nuanțată. Pe cuconul Pe-

Antologia scriitorilor catalani

„Antologia scriitorilor catalani” compusă de **Jaume Grau Casas-Barcelona**. Proprietatea autorului. Tiparul: **Jaume Vinyals, Plaça Constitució 6 Barcelona**, 411 pagini, 16×22 cm. Editura: **Comitetul pentru „Antologia Catalană” Barcelona, Carders 29.**

Ce anume? O operă literară, un volum cuprinzând mai bine de 400 pagini în esperanto? Este oare posibil? Așa se vor fi întrebând mulți poate aflând că **Antologia scriitorilor catalani** a fost editată în limba esperanto. Într-adevăr există, a apărut de curând, o asemenea lucrare, care merită atât atențiunea, cât și admirația noastră. Prin această lucrare, **Catalanii**, cari vor cu tot întrădinsul să se distingă de **Spanioli**, de cari tin numai politicește, limba vorbită în țara ei fiind însă deosebită de cea a limbii spaniole, au știut să și atragă atențiunea publicului cititor internațional și să se distingă cu comorile lor literare, aparte de cele spaniole.

După apariția autologiilor bulgare și poloneze, editarea acestei noi lucrări, arată importanța propagandei naționale în străinătate, cu mult ușurată prin limba esperanto.

Fericitul popor catalan, oare se adapă din „Tezaurul literar al limbii milenare a Catalanilor” (**Tresor literari de la milenaria llengua dels llengua Catalans**). Într-adevăr tezaurul purtând acest nume original este nepuizabil. Mai întâi câteva cuvinte despre volum în sine.

Conținutul se împarte astfel: I. Prefață. 1. Limba catalană—istoric, structura, înțelegere, dezvoltare, 2. Literatură catalană—6 capitole descriind-o din secolul XI—XX. 3. Antologia și bibliografia. II. Autori antici—dela 1255—1500. III. Cântec-

ce populare și IV. Autorii moderni—dela 1845 până azi. Spațiul nu ne permite să tratăm întregul conținut. Deci, numai câteva observațiuni.

Exactitatea concisă a capitolelor tratând chestiuni filologice permite cunoașterea aproape detaliată a gramaticii limbii catalane. **GRAU CASSAS**, un meritos poet, compară limba sa părintească cu celelalte idiomuri latine și prin fragmente din „**Ifigenia în Taurida**” scoate în evidență asemănarea relativă între limba catalană și esperanto.

În secolul al XVI-lea limba catalană începe să decadă, pentru a renaște în secolul al XIX-lea și a se afla acum în epoca de aur.

Partea a doua a antologiei este atât de bogată și practic aranjată, încât volumul poate servi de minune ca operă-model pentru studenți. În această parte aflăm cauzele decadenței limbii, politice și economice, care decadență însă departe de a rămâne definitivă, a fost izgonită de spiritul catalan de neînving. Partea treia, care dă informațiuni necesare și valoroase despre antologie și țelurile ei încheie cu următoarele cuvinte ale compilatorului: „Am lucrat pentru casa noastră, preparând **Antologia catalană**”, care are drept scop să facă cunoscut tezaurul limbii noastre materne. În timpul lungii și grelei preparări a lucrării, în spiritul nostru au scânteiat două cuvinte: **Catalania și Esperanto**... Pentru aceste două nume, pentru aceste două idealuri, dedicăm oricând munca noastră.

Numai mulțumită entuziasmului nostru am avut curajul să întreprindem colosala lucrare a antologiei noastre, căreia i-am dedicat o muncă de câțiva ani”.

50 de autori sunt reprezentați în această antologie și autorul susține, că numărul scriitorilor catalani demni de a fi cunoscuți este cu mult mai mare. Nu au putut fi prezentați toți, din imposibilitate de a da volumului o mai mare amplexitate. Prozatorii povestesc, poezii deolamă, trubadurii catalani cântă. Mulți sunt cunoscuți celor cari au arătat interes literaturii popoarelor din peninsula iberică. „**Mama**”, „**Misterul Durerii**” și cunoscuta „**Tără de Jos**” de **Guimerà**, li-vret care a servit compozitorului pentru opera cu același nume, iată perle ale literaturii catalane.

Volumul este tipărit pe hârtie de prima calitate, iar tiparul ireproșabil, neobosind ochiul cititorului. Prețul cărții este redus și nu egalează nici pe dedeparte munca gigantică a lucrării compilatorului și colaboratorilor săi.

După „**Heroldo de Esperanto**”—**Colonia**

ANTON HOLBAN

trică reușește să-l înfurie nevasta împotriva vecinului care nu le permite să crească porci deoarece strică gardul și ale cărui găște au infectat toată vara acru. Plecat să ceară socoteală și luat pe neașteptate de vorba prietenoasă a vecinului, nu mai are curajul să se mănție și termină neprevăzută: — „Să nu tai găștile! Vara nevastă-mea, când deschide fereastra, e o plăcere, parcă suntem la țară”.

Minunată observația generalului când câinii de război sar să-l muște — „Nu's dresați”. Patetică scena doctorilor ruși beți. „**In retragere**” poate pricinui prețioase comparații cu **La partie de billard** a lui **Alphonse Daudet** ca să se vadă cum, același subiect, poate fi tratat felurit.

Volumul nou „**Un scos din pepeni**” bogat cu atâtea lucruri bune, ne aduce, totuși un regret: regretul că d. Brăescu scrie așa de mult. Schițele scrise prea repede, de o valoare dubioasă, ar dispărea de ar fi mai răbdător. Apoi s-ar putea pune mai multă insistență asupra aceluiași subiect. Nu putem uita că cel mai priceput în caracterizarea unui personaj nu ne-a dat încă nici o faptură nouă. Ofițeria, observați la oaltă în prostia lor, se confundă, între ei. Nu avem vre-un simțar al căpitanului **Hurluret** al lui **Courteline**.

Dar poate,—d. G. Brăescu ne-a obișnuit cu miracolele,—încurând pe calul lui, **Mș Belea** va veni, vijelios, printre noi.

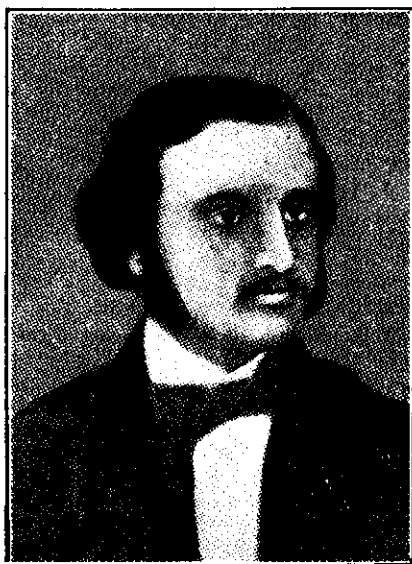
Alexandru Odobescu

1834-1895

În istoria prozei noastre literare și poetice, Alexandru Odobescu rămâne o figură aparte. Stilul său se deosebește fundamental de al înaintașilor și rămâne cu nota sa specifică și față de predecesori.

Cunoșcător adânc al culturii și literaturii antice, Odobescu s'a încercat să introducă în proza noastră toate caracterele acelei literaturi. Prin eleganța formei, prin conciziunea și naturala distinsă a stilului el a isbit să creeze o proză unică și neîntrecută poate nici până astăzi prin înfățișarea ei de seninătate și eleganță clasică.

Această notă de clasicism antic îl deosebește de stilul natural cu caracter etnic din proza lui C. Negruzzi, Ioan Creangă, Ioan Slavici, Calistrat Hogaș și Mihail Sadoveanu; dar nu-l apropie nici de acel al prozatorilor I. L. Caragiale, Brătescu Voinești, Liviu Rebreanu și Cezar Petrescu care și-au muncit forma pentru a-și modela stilul după cele mai riguroase legi ale literaturii moderne culte, trecându-l printr-o severă analiză a simțului lor rafinat și scuturându-l de orice asperități lexicale și de orice construcții neestetice.

AL. ODOBESCU

Din acest punct de vedere deosebirea dintre proza lui Odobescu și aceea a scriitorilor din ambele categorii, citați mai sus, este tot așa de mare ca și aceea ce o distingem în literatura franceză între prozatorii Chateaubriand și Balzac sau Flaubert și Anatole France de exemplu.

Alexandru Odobescu s'a născut în București la anul 1834 și a început să scrie în „România literară” (1855) a lui V. Alecsandri. Cronologiceste el face parte din epoca eroică a literaturii noastre, din școala patriotică a pașoptiștilor. Dar prin spiritul său cumpătat și supus veșnic unei severe autocritice el poate fi considerat ca precursorul școlii lui Maiorescu (Junimea). Cu '6 ani înainte de apariția „Convorbirilor literare”, unde se începea un nou curent de luptă contra formelor învechite și prea exagerate, Odobescu întemeiază în București „Revista Română” (1861-1865) unde luptă prin diferite articole critice contra școlii lingvistice, publicând în același timp și continuarea „Cugetărilor” lui Alecu Russo începute

în „România literară”. Directiva sa critică dela această revistă era aceea care avea să o susțină cu argumente mai puternice și cu succes hotărîtor societatea „Junimea” prin pana lui Titu Maiorescu.

Preocupat mai mult de chestiuni științifice de istorie și arheologie, Odobescu a ignorat activitatea literară pentru care era mai mult chemat.

În afară de câteva încercări teatrale de piese cu subiect istoric, câteva traduceri din autorii clasici, bagajul său literar se mărginește la o serie de basme minunate povestite, la două nuvele istorice și la vestita antologie de analize artistice și de fragmente descriptive în care natura țării noastre apare în toată splendoarea ei — este vorba de „Pseudo-chinegheticos”.

Deși în articolele sale, Odobescu apare ca un bun cunoșcător al folklorului modern, el totuși renunță la cerințele științifice ale acestei discipline și reușește să publice povestea voinicului Bisocan „Basmul feciorului de împărat, cel cu noroc la vână” într-o formă literară apropiată de stilul său cult.

În 1860 el publică două nuvele istorice: „Mihai Vodă cel Rău” și „Doamna Chiajna”. Prea fidel amănuntelor istorice, Odobescu n'a reușit să creeze o nuvelă istorică, așa cum isbutise înaintea lui C. Negruzzi cu „Alexandru Lăpușneanu” al său. El ne-a dat numai niște tablouri istorice sau mai precis câteva evenimente istorice înfățișate sub formă de nuvelă.

Acolo însă unde rămâne Odobescu neîntrecut în literatura noastră este în „Pseudo-chinegheticos”. Aici avem prilejul să putem cunoaște vasta cultură a scriitorului în toate domeniile științelor și artelor, aici întâlnim acele minunate descrieri de natură de care am amintit mai sus.

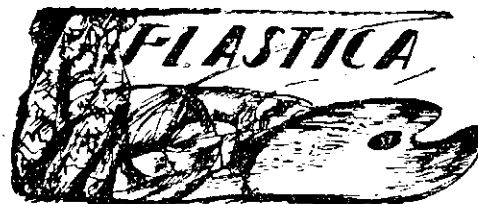
În legătură cu descrierea pitorească a naturii din „Pseudo-chinegheticos” avem ocazie să relevăm un fapt de care s'a mai vorbit la noi. Odobescu imitând pe Gogol face unele apropieri între frumusețile Bărăganului și stepele rusești.

Desigur această influență a marelui scriitor rus apare ca o noutate pentru literatura noastră. Ea va lua o dezvoltare mai mare ceva mai târziu în epoca sămănătorismului la prozatorii M. Sadoveanu și alții...

În istoria literaturii românești prozatorul Alexandru Odobescu ocupă locul de frunte între scriitorii mari și originali. Cultul pentru scrisul său este astăzi foarte puțin răspândit în masele culte. Nu avem nici măcar o ediție completă a operelor sale care să stea la dispoziția marelui public.

Când învățământul clasic va da posibilitate de cunoaștere mai adâncă a literaturilor antice la noi, atunci vom avea prilejul să înțelegem mai bine cât de rodnică a fost această cultură pentru dezvoltarea literară a scriitorului nostru.

Cu această ocazie relevăm faptul că scriitorii noștri din trecut, cronicarii Miron Costin, Dimitrie Cantemir și alții și după ei Alexandru Odobescu au știut să utilizeze cu succes marea folos care-l oferă unei literaturi moderne altoirea la cultura clasicismului antic.

PE COASTA DE ARAMA

Părintele Gala Galaction a fost, dintre scriitorii, primul care a știut să pună accentele cele mai delicate în descrierea orașelului Mangalia — cu plajă mediteraneană, cu căsuțe de piatră pitite sub grele olane de pământ ars, cu negustori greci isteți și leneși, cu țigani, purtând demn ca pașalele, șalvari cărpociși și fesuri decolorate, cu lipovence în costume decochiate, ochii sințli și cărnuri roșe, și scapeți înalți, curași, palizi și tînizi ca niște fecioare travestite.

Savanții noștri arheologi au scormit aici pământul care ascunde ochilor două civilizații suprapuse și au dat la iveală piese arhitectonice de necontestată valoare istorică și unele din ele, umitoare ca frumusețe plastică.

Parte din pietrele și cioburile desmormântate s'au risipit din lipsa unei serioase organizări a săpăturilor — (Statul nostru a fost aici de o sgârconie neghiondă) — parte au intrat în lăzile ascunse ale negustorilor locali, ori s'au furisat în geamandanele sezonierilor, colecționari de circumstanță — altele, se zice, au luat drumul Bucureștilor pentru a fi puse la adăpost de priverile curioase, iar restul, bucățile mai grele cari cer un oarecare efort de transportare, se află depozitate într-o sală a suprefecturii, constituind astfel un mic muzeu pe care localnicii n'au vizitează, iar vîlnaturistii îl disprețuiesc preferându-i cafeaua sau sălile de dans, unde fesele tremură epileptice în sunetul gramofonului portativ, la lumina ...oarbă a unei lanterne de buzunar.

În afară de arheologii cari se străduiesc să smulgă solului tainele seculare, ce vor rămâne însă zăvorâte în opuri de specialitate, pictorii singuri sunt aceia cari, harnic și entuziaș, atern pe pânză aspectele actuale ale Mangaliei cari popularizate, cimentează, iar sporesc, an cu an, prestigiul acestui orașel atîta vreme ignorat și nici odată iubit pentru ceia ce el cuprinde cu frumusețe umilă și discretă.

Pictorii au fost, dealtminteri, oricând și pretutindeni, trîmbițașii frumusețelor naturale.

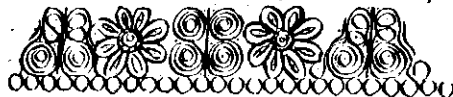
În Apus sunt astăzi atîtea orașe înfloritoare cari acum o jumătate de secol nu erau decât niște sărmane sătîșoare, unde pictorii veniau cîteva luni pe an, cu tot avutul lor în spate, să se încante de priveliștile luminoase ale câmpului sau de verdele misterios boltit al codrului și să studieze cu pasiunea aceea care este numai a pictorului și care nici se risipește, nici se pierde ci trăiește viu pe întinsul cartoanelor și pânzelor, pentru bucuria și vraja tuturor.

S'a întîmplat însă mai întotdeauna un fenomen neașteptat; toate localitățile acestea pitorești au devenit apoi inaccesibile tocmai acelor cari le relevaseră și, prin arta lor, stimulaseră lumea să le viziteze și să le iubească.

Barhizonul de altă dată, al pictorilor, este astăzi locul de rendez-vous al snobilor și îmbogățitorilor de război.

Balcicul nostru, unde acum 5-6 ani, în afară de pictori, nimeni nu catadicea să pună piciorul, este astăzi asaltat de

GH. CARDAȘ

Ce-a scris Emil Gârleanu?

III. INCEPUTURILE

Asupra începuturilor literare ale lui Emil Gârleanu socotim că se poate insista din două considerațiuni:

1. În ele găsim — pedeaparte — ca material documentar — multe lucruri la care apreciatul nuvelist a renunțat definitiv;

2. Pedealta însă, aceste încercări de școlar sunt singurele în măsură să ne orienteze în toate direcțiunile pe care sufletul său frumos le-a îmbrățișat și care — după enumerarea din primul articol — se rezumă la:

- a) Poezie (versuri, schițe, nuvele);
- b) Ideologie (studii, cronică).

De versuri ne-am ocupat în articolul anterior; rămâne ca, de rândul acesta, să facem un scurt și pilduitor popas în legătură cu celelalte subdiviziuni.

1. Schițe și nuvele publică Emil Gârleanu:

a) în „Arhiva“:

- Dragul mamei (An. I, Nr. 11—12);
- Dreptate cerească (An. II, No. 1—2);
- Mama Catrina (An. II, No. 3—4);
- Mihaiu (Idem, No. 7—8);

b) „Făt Frumos“:

- Pe malul Siretului (An. I, No. 4);
- Din trecut (fragment) (Id. No. 9);
- Puii (Id. No. 12);
- Conu Iordache Ioan (Id. No. 13);
- Sineturile Conului Gheorghies (Id. No. 14);

- O întâmplare (Id. No. 16);
- O zi cu altele (Id. No. 19);
- Sufletul nu îmbătrânește (Id. No. 20);
- Un sfârșit (Id. No. 21—22);
- Suflet de femeie (Id. No. 23—24);

Toate aceste opere, și același lucru se întâmplă și cu alte scrieri ale lui Gârleanu apărute până la anul al II-lea al revistei „Făt Frumos“ — poartă, drept semnătură, cunoscutul pseudonim: Emilgar.

Deabia de aici înainte dânsul va apela la adevăratul nume căruia — prin ajutorul unei linioare — îi va alătura același pseudonim.

În aceste condițiuni apar, tot în „Făt Frumos“:

- Franț (An. al II-lea, No. 1);
- Înșelat (Id. No. 2);
- Intâmplarea (Id. No. 4);
- Furtuna (Id. No. 6);
- Odată (Id. No. 8—9);
- Domnul Seneca (1909; No. 1);
- Cucoșul (1909; Nr. 2);
- Gândăcelul (1909; No. 3).

Natural că ultimele 3 opere sunt tardive, coincizând cu epoca de maturitate a poetului, care încercase, după 5 ani, reînvierea vechii mișcări.

Din această enumerare reese clar că talentul lui Gârleanu s'a manifestat, de la început, și ca descriptiv și ca povestitor și ca observator, pedeaparte și ca patriarhal, și ca eroic și ca naturist și ca psiholog, pedealta.

2. Studii și cercetări de istoriografie literară a publicat:

Sofia Hrisoscolea (1839—1861), o entuziasă cercetare despre această „distinsă literată“ care „știe a-și însufleși scrierile cu flacăra tainică ce ne încălzește simțirea și ne face a gândi cu drag la neamul nostru“.

Și mai precis: Ea a fost „întâia femeie din țara noastră ce lea până în mână pentru a susține dreptatea și a propăși iubirea de patrie...“

În No. 5—6, (1902) apare o scurtă cercetare despre Acrostihul lui Beldiman intitulat „Către cetitori“ și găsit de Gârleanu pe o traducere a „Tragediei lui Sapor“.

În No. 7—8 găsim un foarte interesant „studiu asupra omului, operei și manus-

criptelor“ lui I. Creangă — pe care G. îi va tipări și în extras. Și atât în „Arhiva“. Studiul asupra lui Vasile Cârlova anunțat pe coperta câtorva numere următoare n'a apărut. Să fi renunțat oare să-l scrie, odată cu plecarea din Iași? Iată o întrebare pe care o punem cunoscătorilor și indeosebi familiei care va fi având manuscrisele lui Gârleanu.

În „Făt-Frumos“ găsim:

I. Creangă și Eminescu (An. I, No. 6); iar ca articole:

Înstreinații (An. I, No. 5);

Ziua de 2 Iulie 1904 (An. I, No. 7—8);

Inchinare lui I. Creangă (Id. No. 17—18);

O nouă revistă (Id. No. 19);

În fine — în aceleași periodice — au fost publicate următoarele dări de seamă, cronici și note ale lui Gârleanu:

Asupra dramei d-lui I. Găvănescu „Gura lumii“ (Arhiva I, 1—2);

Asupra vol. „Jurnal de bord“ al d-lui Jean Bart (Arhiva I, 3—4); apoi:

Donă scrieri (F. fr. I, 1);

Asupra biografiei lui I. Creangă (Ibidem, Id. id.).

Note relative la manuscrisele și edițiunile operii lui Creangă (Ibidem, id. No. 21);

Dări de seamă asupra cărților apărute (Ibid. id. No. 10);

Solare de I. Dragomirescu (Ibid. id. No. 11);

Dări de seamă (Ibid. id. No. 13);

Cronică (Ib. id. No. 15)

Cronică (Id. No. 17—18);

Cronică (Ib. id. No. 20);

Cronică (Ib. id. No. 21—22);

Cronică (Ib. id. No. 23—24);

Cronică (Ib. Anul al II-lea)

Cronică (Ib. id. No. 1);

Cronică (Ib. id. No. 3);

Cronică (Ib. id. No. 4);

Cronică (Ib. id. No. 5);

Cronică (Ib. id. No. 6);

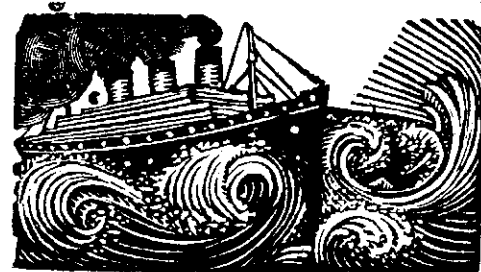
Cronică (Ib. id. No. 7);

Cronică (Ib. id. No. 10—11).

Din toată această enumerare rezultă că evoluțiunea sufletului lui Gârleanu a fost: cam aceasta: începe cu versurile la care renunță repede, trecând, pedeaparte, la studii de istoriografie literară, cronică și recenzii, pedealta la schițe și nuvele. În prima grupă și-a făcut pe deplin datoria. Dacă luăm în considerare numai insistențele cercetării întreprinse de el cu privire la admirabilul predecesor care a fost povestitorul, poet I. Creangă, suntem cu drept cuvânt surprinși de cât suflet (câtă răbdare și câtă pricepere) știa să pue Creangă în asemenea cercetări. Ce păcat că încercarea lui Gârleanu, nefiind reeditată, nu poate fi folosită, așa cum autorul ei a intenționat.

În a doua — istoria și mai ales critica literară — și-a spus verdictul: Emil Gârleanu s'a manifestat ca un adevărat artist, demn de înaintașii săi C. Negruzzi, Al. Odobescu, Caragiale, îmbogățind proza românească începătoare cu noi și fericiți de realizate subdiviziuni.

PAUL I. PAPADOPOL

o clientelă pestriță, lărmuitoare, superficială, risipitoare și impertinentă.

De pretutindeni unde, cu grele efortări, izbutiseră să-și așeze un cuib liniștit și sigur de activitate, pictorii au fost înțelul cu înțelul alungați ca elemente inoportune și oarecum jenante prin sobrietatea vicijii lor de studii și prin disprețul pe care neconținut Pau arătat față de vorbăria limonăzie, luxul unutil și poză fanfaroană.

Centrele de studii ale pictorilor prind să ia pe zi ce trece aspectul Moșilor: hoteluri, improvizate, în arhitecturi ridicole, vile înălțate peste noapte cu înfățișare de chioșcuri de gazete, frizerii „de lux“ cu parfumuri suspecte și manicheriste fardate, restaurante cu sosuri râncede, servete de hârtie, mititei, jazzband salbatic urlător sau orchestre „naționale“ în care un tenor tuciușor, cu beregată de sticlă spartă, țipă spre deliciul vizitatorilor de ambe sexe:

Ileană, Ileană
Tare ești frumoasă...
Dar ce folos
Că ești ambițioasă!

sau:

Si am să mă mbăt
Și am să te bat
Și-am să-ți dau
Cinci pumni în cap!

Și-am să beau

Să mă piliesc

Și-am să te cotmogesc!

Hotărât, în asemenea mediu, pictorul nu poate zăbovi prea multă vreme.

Dorul de liniște și de pitoresc îl mână veșnic spre alte meleaguri, neumblate, unde nălăjdueste să afle tihna necesară concentrării în studiu.

E curios însă cum, până acum, nici una din comunele ce s'au ridicat numai datorită laudelor cu care le-au copleșit pictorii — nu s'au gândit să arăte acestor cei dintâi și entuziaști pelerini, un dram de atențiune.

Acum un an fostul consiliu comunal al Mangaliei intenționa să doneze, Sindicatului Artelor Frumoase din București, un loc pe malul mării, unde, în câțiva ani, artiștii și-ar fi putut ridica o casă a lor de odihnă și de muncă, care ar fi însemnat pentru Municipiu o podoabă permanentă și o permanentă mândrie — iar pentru artiști, prilejul de fecundă activitate locală.

Dar, la noi, inițiativele nobile se sfârșesc mai totdeauna printr'o tăcere de nepătruns.

Uitarea este, dealtminteri, cea mai puțin obositoare dintre atitudini.

N. N. TONITZA

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL-SADI IONESCU

0 OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE. ANUARE GENERALE. PRESA.

Hienz (Dr. Hermann). — Bibliografia operelor separate și articolelor istorico-filologice, cari au apărut dela 1919—1924 în limba germană și se referă la teritoriul și locuitorii României. Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1926, 60 p.

Pușcariu (Sextil). — Pour l'organisation du travail scientifique. La fiche internationale. L'index général. Cluj, (Typ. **Ardealul**), 1926, 11 p.

087. 1 LITERATURA PENTRU TINERIME.

Benedek Elek. — Gyermekszínház. Cluj, (Nyom **Minerva**), 1926. 175 p. Lei 25. (A magyar ifjuság könyvtára 2—3 szam).

Iosif (St. O.). — Tablouri culturale din trecutul Românilor. Ediția III-a. București, **Casa Școalelor**, 1926, 126 p. Lei 18. (Biblioteca secundară No 2).

2 RELIGIE. TEOLOGIE.

Gheorghiu (Dr. Vasile). — Tradiția despre apostolul și presbiterul Ioan până la Eusebie din Cesarea. Studiu isagogic. Cernăuți, **Editura autorului**, 1926, 30 p. Lei 20.

C. (Preot A.). — Invierea. Cugetări creștinești din noaptea cea sfântă a dumnezeștii Invieri. Brăila, Editura foaiei **Glasul Bisericii**, 1926, 16 p. Lei 3.

Cercel (Preotul Corneliu N.). — Cristoși mincinoși. Cu o prefață de precuviosul Arhimandrit Iuliu Scriban București, (Tip. Fundației culturale **Principele Carol**), 1926, 45 p. Lei 8

Cristescu (Dr. Gr.). — Percepția misterului. Studiu de psihologie religioasă și misionară. Sibiu, (Tip. **Arhidiecezană**), 1926, 30 p. Lei 20.

Mihălcescu (Preotul Ioan). — Dogma soteriologică. Note după cursul de Dogmatică specială. Fasc. I. Actul răscumpărării și persoana Răscumpărătorului. București, (Tip. **Cărților Bisericești**), 1926. 29 p.

Sevoznicov (Preot A.). — Cuvântul jubitor de adevăr. Despre Calendar stilul vechiu și stilul îndreptat. Chișinău, (Tip. Eparhială **Cartea Românească**), 1926, 46 p.

Tăutu (Părintele Aloisie L.). — Primatul papilor în istorie. Studiu istorico-dogmatic. Oradea, (Tip. **Românească**), 1926, 1 f. + 224 p. Lei 40.

Nanu (A.). — Monumentul creștin din Potaissa. Contribuție la istoria creștinismului dacoroman. Odorheiu, (Tip. **S. A.**), 1926, 25 p. Lei 20.

Biserica ortodoxă română. Congresul național bisericesc. București, (Tip. **Cărților Bisericești**), 1926, 62 p.

Bobulescu (C.). — Schiță istorică asupra satelor Crucea de Sus, Crucea de Jos, cu bisericile lor și asupra schiturilor Brazil și Mosinoaele din jud. Putna. București, Editată de **Preotul T. Antohe**, 1926, III — 86 p. + 11 pl. Fig. Lei 50.

Ierolim (Ieromonahul I.). — Istoricul Sfintei Mănăstiri Noul-Neamț, din județul Tighina. Note din arhiva Mănăstirii Noul Neamț. Chișinău, (Tip. Eparhială **Cartea Românească**), 1926, 41 p. + 2 pl. Fig. Lei 25.

Paleologu (J.). — Biserica unică românească. Contribuțiuni spre înfăptui-

rea ei. Cluj, (Tip. Dr. S. Bornemisa), 1926, 24 p. Lei 30.

Simedrea (Arhim. Titu). — Patriarhia românească. Acte și documente. Ediție complectă. București, (Tip. **Cărților Bisericești**), 1926, 226 p. + 2 pl. Fig.

Küsteragende für die evangelisch-lutheranischen Gemeinden in Bessarabien. Hermannstadt, (Buchdruck. W. Krafft), 1926, IV + 159 p.

Csiki Gabor Dr. — Hiszek egy istenben... Unitarius hitvallás. Cluj, (Nyom **Minerva**), 1926, VI + 158 p.

Kiss Elek Dr. — A vallás es erkölcs unitarius nézőpontból. Cluj, (Nyom **Minerva**), 1926, 35 p.

34 DREPT. LEGISLAȚIE.

Tănăsescu (Teodor G.). — Codul de procedură penală adnotat cu doctrina și jurisprudența română, franceză și maghiară. I. Camera de acuzare. Cluj, (Tip. **Fondul Cărților Fundare**), 1926, 420 p. Lei 300.

Laday (Ștefan). — Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile și regulamentele modificatoare cuprinzând și jurisprudența. Vol. II (art. 531—1502). Fasc. I—II. Cluj, Editura **Curții de apel Cluj**, 1926, 48 p.

Dumitrescu (M. A.). — Codul de comerț (cu texte corespunzătoare italiene, franceze, belgiene austriace) adnotat cu jurisprudența până la zi a Curții de Casație, a Curților de Apel și a Tribunalului Român, dimpreună cu jurisprudența italiană, franceză, belgiană, austriacă (selecționat). Vol. I. Art. 1—305. București, „Cugetarea”, S. Ciornei și P. C. Georgescu, 1926, 24,5 × 16,5, 640 p. Lei 480.

Popp (Dr. Ioan) și Paul **Balașu**. — Codul de procedură civilă din Transilvania cu adnotări, trimiteri și jurisprudență, conținând și expunerea de motive, cum și legile, decretul legi, și ordonanțele de modificare. Fasc. IV (Leg. I art. 427—568). Cluj, Editura **Curții de Apel Cluj**, 1926, p. 673—896.

61 MEDICINA. FARMACIE. MEDICINA VETERINARA

Asociația generală a medicilor din România. — Conferințe medicale din ciclurile Noiembrie 1925 și Februarie 1926. Fasc. I. București, (Tip. **Reforma Socială**), [1926], 3 f. + 184 p. Fig. Lei 80.

Velluda (Dr. C. C.). — Manual de anatomie și fiziologie elementară pentru soldați și agenți sanitari, subchirurgi, infirmiere, moașe, surori de ocrotire și de caritate. Ediția II-a. Cluj, (Tip. **Cartea Românească**), 1926, 128 p. Fig. Lei 50.

Iordăchescu (Dr. Z.). — Laptele pentru copiii sugari. București, (Tip. **Refinieră**), 1926, 16 p.

Papiu (Medic General Alexandru). — Noțiuni de igienă militară pentru Școlile Sanitare Inferioare. București, Fig. Lei 30.

(Tip. **Cartea Medicală**). 1926, 104 p.

Variot (Dr. G.). — Arta de a crește copiii sugaci. Higienă infantilă. Traducere în românește de Dr. Vasile C. Nazarie. Sibiu (Tip. **Școalei militare de Infanterie**), 1926, VIII + 62 p. Fig. Lei 30.

Apostol (Dr. Od.). — Insemnări de terapeutică. Codoformul. Cluj, (Tip. **Cartea Românească**), 1926, 8 p.

Dimonie (Mihail). — Plante medicinale.

Fascicula I. București, (Tip. **Cartea Românească**), [1926], 48 p. Fig. Lei 25.

Normand (Dr. J.). — Grundriss der diätetischen Therapie innerer Krankheiten. Mit XXX Tabellen. Leipzig und Wien, **Franz Deuticke** (Buchdruck. Bernet, Klausenburg), 1926, 131 p.

Piticariu (Dr. Ilie). — Băile din Vatra-Dornei. Cernăuți, (Tip. **Glasul Bucovinei**), 1926, 72 p. Fig.

Apostol (Dr. Od.). — Cercetări somatologice. Contribuțiuni statistice. Cluj, (Tip. **Cartea Românească**), 1926, 7 p.

Apostol (Dr. Od.). — Contribuții la studiul stării statice și dinamice a pupilei în cazuri de intoxicații, lipotimii, agonie, moarte. Cluj, (Tip. **Cartea Românească**), 1926, 8 p.

Olinescu (Dr. Radu). — Seroterapia specifică în infecțiunile gonococice. București, (Tip. **Cultura**), 1926, 72 p.

Danielopolu (Dr. D.). — Conduite à suivre dans l'application de notre méthode de traitement chirurgical de l'angine de poitrine. Bucarest, (Typ. **Cultura**), 1926, 10 p. + 3 pl. Fig.

Dobrotă (Dr. Eugeniu). — Cours de gynécologie. Cluj, **Editura autorului**, 1926, 40 p. Lei 40.

8 LITERATURA

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ

a) POEZIE

Cazacu-Delarast (G. Șt.). — Simfonii de seară. Versuri. Cu o scrisoare de C. Ionescu-Olt. Bacău, (Tip. **Școalelor militare de Administrație**), 1926, 77 + II p. Lei 30.

Coșbuc (Gheorghe). — Balade. Ediția III-a. București, **Casa Școalelor**, 1926, 166 p. Lei 25. (Biblioteca secundară No. 3).

III. LITERATURĂ STRAINĂ TRADUSĂ.

Champsaur (Felicien). — Mesalina. L'Orgie latine. Roman. Text românesc de George B. Rareș. Ediția doua. București, **Victoria**, 285 p. Lei 100.

Zola (Emile). — Greșala abatelui Mouret. În românește de Ion Pas. București, **Cugetarea**, S. Ciornei și P. C. Georgescu, [1926], 312 p. Lei 58.

Zola (Emile). — Inundația. Traducere de B. Marian. București, **Universul**, 1926, 32 p. Lei 8. (Biblioteca ziarului „Universul” Nr. 9).

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

Archibald. — Ce am văzut în România mică. Anecdote istorice. București, **Universul**, 1926, 104 p. Lei 25. (Biblioteca ziarului „Universul” Nr. 8).

Cazacu (Dr. P.). — The truth about the question of Bessarabia. Bucharest, (Printed by **Cultura Națională**), 1926, 61 p. + 14 pl. Fig., hartă.

Gorovei (Artur). — Monografia Orașului Botoșani. Botoșani, **Ediția Primăriei de Botoșani**, [1926], 1 f. + 460 p. Fig. Lei 150.

Lacea (Constantin). — Sânt în Transilvania așezări de Români veniți din sudul Dunării sau nu sunt? Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1926, 18 p.

Rei (Simion). — Din Bucovina vremurilor grele. Schițe istorice. Cernăuți, **Librăria Marca Tării**, 1926, 68 p. Lei 30.

a) Biografie.

Drăganu (N.). — Mihail Halici (Contribuție la istoria culturală românească din sec. XVII). Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1926, p. 77—168 + 4 pl.

Oprescu (G.). — L'activité de journaliste d'Eliade Rădulescu pendant son exil à Paris. Cluj, (Typ. **Ardealul**), 1926, p. 67—76.

*) A se vedea tabloul clasificățiunii zecimale în numărul 1.

E C O U R I

SERBATORIA D-LUI MINISTRU I. PETROVICI

Vineri, 30 Iulie, S. S. R-ul a sărbătorit pe noul ministru al Instrucțiunii Publice, d. I. Petrovici, membru activ al său, printr-un grandios banchet, în grădina Chateaufand. Grandios prin numărul participanților, prin diversitatea lor și mai ales prin puțin obișnuita, chiar în astfel de ocazii, revărsare de oratorie panegirică. Trebuie să fie o explicație puțin comună în această ocazie și entuziasmul elogiare la care s'au raliat, inițiatorilor: Universitățile prin decanii lor, ministrul prin secretarul său general, generații feliurite de scriitori apoi, presa, etc. Simpatia și necontestatele însușiri de scriitor și gânditor ale sărbătoritului n'ar fi fost deajuns să explice această mobilizare a admirațiilor.

Se cristalizează peste tot, în țară, din ce în ce mai temeinic, convingerea că adevărata boală a acestei țări este deplora-bila situație a învățământului și cu el dămpnă, toată pregătirea culturală lăsată ca o cenușă, între rezizitele prăfuite ale vechilor rațiuni de Stat. Un om care, pășind, cum prea bine a caracterizat președintele Sindicatului Ziarștilor, Pamfil Șeicaru, „demagogia cărămizii”, ar merita să însufle zărilor puțină viață, puțin suflet, un om care să fie convins că la început a fost sufletul și care să-și amintească din chiar tânăra noastră cultură de acei dascăli predicând suflete, lor între pereții unor odăi improprii, un astfel de om, excepțional, pentru vremurile acestea valutate, n'a mai apărut de mult în fruntea unui departament, de importanța celui al Instrucțiunii.

Convingerea tuturor a fost că d. I. Petrovici, noul ministru, este omul de care se pot lega cele mai frumoase nădejdi în viitorul cultural al acestui neam.

Scriitorii cari au vorbit au stăruit asupra colaborării între oficialitate și forțele de creație artistică, singura în stare să impace și năzuințele scriitorilor către un rol social și marile necesități culturale ale României de azi.

Discursul d-lui I. Petrovici îmbrățișând toate aspectele secetei noastre culturale, a desfășurat un bogat program de activitate, căruia, evident, îi mai trebuie realizarea, ca să ridice admirabila oratorie la valoarea unor pagini de fapt, și din care program, cităm:

La această operă de propagandă extrașcolară voi avea trebuința cât se poate de mare de ajutorul domniilor voastre, domniilor scriitori. Fiindcă, vedeți d-voastră, în școlile propriu zise, mai merge ca instrucția să se dea și fără talent fiindcă acolo sânt sancțiuni și un manual scris mai prost poate aduce și el servicii însă acolo unde trebuie neapărat talent, este în propagandă extrașcolară, fiindcă acolo lipsește cu desăvârșire factorul de obligațiune -- acolo trebuie să captivezi, acolo știința nu poți s'o împui ci trebuie să o insinuezi cu măiestrie în suflete.

În această propagandă mai largă, care depășește cercul școlii propriu zise, este nevoie de puterea captivantă a artei, acolo talentul este absolut indispensabil și pentru aceea cred că nu se poate face o operă fără ajutorul domniilor voastre căruia destinul v'a hărăzit talent. În această activitate aș vrea să fiți nu victimele manualelor ci creatori de manuale.

Există în Ministerul Instrucțiunii publice o secțiune care se ocupă cu această latură a propagandei culturale. Casa Școalelor și-a luat sarcina acestei misiuni. Ei bine, din ceceam am cercetat până acum, această propagandă trebuie sporită pentru a executa această operă mare.

Pentru că, vedeți d-voastră, în vremuri așa de turburi, în vremuri în care mulțimile emancipate au sufletul clocotitor de năzuinți confuze, nu merge ca propagandă să se facă din inițiative individuale, propagandă aceasta trebuie să aibă caracterul unei adevărate expediții intelectuale.

De aceea, domnilor, dacă împrejurările mă vor ajuta și dacă voi rămânea mai mult timp în locul în care mă găsește astăzi, dacă se va îndeplini profeția pe care eu atâta uitare de sine a făcut-o d. Miclescu când a spus că dorește ca partidul nostru să mai stea mulți ani la guvern, ei bine domnilor, trag temeinica nădejde că voi putea să transform această instituție embrionară într'un organ puternic de propagandă care să servească necesităților vremii.

Casa Școalelor nu trebuie să fie o direcțiune, ci trebuie ca să cuprindă foarte multe direcțiuni. Ei bine, în această expedițiune, precum am numit-o voi face apel la concursul scriitorilor de care am absolută nevoie. Trebuie coordonate în mod organic toate stăruirile în această privință. Statul cred eu trebuie să organizeze toate inițiativele private -- și sânt multe în această direcțiune.

SUFLETUL MISTIC

Am reprodus, demăzi din studiul, cu acest titlu, publicat de d. prof. C. Rădulescu-Motru, în „Gândirea”. Comentând acest studiu în foiletonul „Cuvântul”-ul d-nul prof. Nae Ionescu, după un examen al caracterelor primare ale acestui misticism născând, termină cu aceste rânduri:

Dar de aci și până la misticismul constituit, capabil de realizări precise în ordinea spirituală, -- mai va: căci Bergson nu este -- ca esență -- încă Plotin, Picasso nu este Fra Angelico și nici... Max Scheler -- San Juan dela Cruz sau Johannes Klimax!

Cine vrea să fie drept cu actuala frământare a sufletului omenesc, va trebui să spună că o dorință de „alteceva” există: că această dorință de nouitate plutește deja în larg în apele transcendentei, și prin aceasta își desemnează eventualele mistice; dar că deocamdată ea nu a eșit din faza de intențiuni. Misticism bine definit? Greu de spus. Pentru moment numai un fel de hăzâială neliniștită: Schwaermerei. Foarte interesantă și respectabilă de sigur; dar nu încă misticism. Căci, nu am crezut că mai e nevoie să o amintesc -- dar văd că e nevoie să o fac: să nu se uite că misticismul presupune o disciplină mintală și de atitudine, o precizie și o supraveghere tot așa de severă -- cel puțin tot așa de severă ca aceea a raționalismului științist. Cine nu înțelege acest lucru, e zadarnic să mai studieze mișcarea.

Ce așteaptă misticismul ca să se precizeze? Desvoltarea lui normală; maturitatea lui; genul care să-i dea expresie; ceea ce e tot una: căci atunci când revoluția mistică va fi încheiată, în clip necesar îi vom culege floarea.

În orice caz generația noastră nu va trăi întâmplările acestea. De abia suntem la poalele muntelui; și iată de ce încercarea de a băni perspectivele care se deschid abia în vârf mi se par premature.

PENTRU INTERPENETRAȚIA SPIRITUALĂ

La a 6-a sesiune a comitetului de cooperare intelectuală de pe lângă Societatea Națiunilor, compozitorul austriac Weingartner a prezentat un raport referitor la facilitarea relațiilor internaționale din punctul de vedere muzical:

Ralindu-se la metoda preconizată de d-soara Elena Văcărescu din care citează pasajul următor: „Pentru a pregăti interpenetrațiunea spiritelor în domeniul Artei nu există decât un singur mijloc: trebuie răspândită cunoștința artei particulare a națiunilor, trebuie făcute accesibile inteligențelor, mișcărilor artistice naționale, for-

mula și originalitatea națională, trebuie facilitată difuziunea particularităților gustului și a sufletului”.

D. Weingartner propune crearea, pe baze internaționale, a unei instituții pentru schimbările programelor de concerte, repertoriilor de teatre și opere, și a unui catalog internațional anual pentru ținerea în curent cu producțiunea muzicală contemporană; apoi a unui ziar muzical lunar, care, facilitând, prin publicațiunile sale, cunoștința istoriei muzicale a popoarelor, ar fi un bun mijloc de a apropia aceste popoare. Pe lângă aceasta d. Weingartner recomandă organizarea de concerte pentru copii cu programe adaptate sufletului copilului, crearea unei comisiuni speciale care să strângă cântecele populare din toate țările și să pregătească o edițiune autentică a cântecelor populare cele mai frumoase și mai caracteristice din toată lumea.

Sub-comitetul a însărcinat Institutul de Cooperățiune Intelectuală să urmărească studiul posibilității de a organiza în cursul toamnei 1927 un congres de arta populară, de a examina chestiunea schimburilor programelor de concerte și aceea a unificării diapazonilor, și a adoptat o rezoluțiune subliniind importanța ce trebuie atribuită studiului cântecelor populare și utilitatea dezvoltării practicei audițiilor muzicale pentru copii. În același timp a decis să propună crearea unui Oficiu internațional a muzecelor pentru dezvoltarea relațiilor între diferitele muzee naționale.

25 Iulie, 1864: S'a născut în Brașov marele slavist I. Bogdan.

1876: S'a născut în Iași poetul Mihail Codreanu.

29 Iulie, 1897: A murit Ștefan Vărgolici.

30 Iulie, 1892: A murit comedianul Ștefan Iulian.

1 August, 1861: S'a născut în satul Spătărești de lângă Fălticeni, folkloristul Mihail Lupescu.

1867: S'a ținut prima ședință a membrilor Academiei Române.

1878: Apare la Gherla revista „Amicul Familiei”, condusă de Nicolae Fekete Negruțiu.

1881: Apare în Cernăuți revista „Aurora română”, sub conducerea lui Ioan I. Bumbac.

2 August, 1872: Eudoxiu Hurmuzachi a fost ales membru al Academiei Române.

6 August, 1887: A murit poetul Gheorghe Crețianu.

8 August, 1843: S'a născut în satul Topa districtul Solnocului (Transilvania), scriitorul Ioan Pop Florentin.

1854: S'a născut în orașul Slatina, juristul Constantin Dissescu.

1864: Apare revista „Arhiva istorică a României” condusă de B. P. Hașdeu.

9 August, 1843: S'a născut în București povestitorul N. D. Popescu.

1857: Apare în București ziarul „Românul” condus de C. A. Rosetti.

1880: S'a născut în Săliște lângă Sibiu, istoricul Dr. Ioan Lupas.

12 August, 1816: S'a născut în București scriitorul Ioan Ghica.

1913: A murit profesorul Nicolae Quintescu.

13 August, 1874: Ion Ghica a fost ales membru al Academiei Române.

Redactor PERPESSIGIUS